

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
Budapest, V., Józseftér 10.
hová minden küldemény
intézendő.

Zsidó felekezeti és társadalmi hetilap.

SZERKESZTI:

SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:
Egész évre házhoz kitűdvé . . . 8 frt
Fél évre 4 »
Negyedévre 2 »
Az »IFJUSÁG«-gal együtt
évente két forinttal drágább.

MEGJELLENIK MINDEN VASÁRNAP.

Tartalom:

A hanyatló reakció. Irta: Timár Szaniszló. — Spanyolország. Irta: Dr. Singer Bernát. — Egy falu története. (Képpel) Irta: Szabolcsi Miksa. — Szóljának ismét a bizonyítékok. — Hírek. — Hirdetések. A mellékleten: Gyöngyszemek a talmudból és midrásból. — Oh, be sokat . . . (Vers) Irta: Roboz Andor. — »Strófegyzék.« Irta: Hazai Hugó. — Életképek. Irta: Dr. Seltmann Lajos.

Naptár:

Vasárnap (1898 május 1.) Ijar hó 9-ike. Hétfő 10-ike. Kedd 11-ike. Szerda 12-ike. Csütörtök 13-ika. Péntek 14-ike. Szombat 15-ike. Hetiszidra: Emór (Mózes III. könyve 21., 22., 23. és 24. fejezetei Haftora: »V'hakóhanim halvijim b'né Czodók aser somru mismeresz mikdos . . .« (Ezekiel 44. fejezete 15. versétől 31. verséig.)

A hanyatló reakció.

Talán a gondviselés kifürkészhetetlen bölcsesége tette, hogy a reakció mérgének ellenmérge *magában a reakcióban van*. Autogenesis útján születik, mint sok betegség, a melyet nem az orvosi tudomány gyógyít, hanem a gyógyulási proceszszus magában a szervezetben keletkezik. Ha a természet ereje és balzsama nem gyógyít, a halál pusztítja el a szervezetet a betegséggel együtt. A reakció ragálya is ilyen. Egyideig járványszerűen lép föl, a hol föllép, beteggé teszi az állami szervezetet, vakká a tömeget, erőszakossá a felfogásokat; az emberi méltóság tisztelete, a jogok védelme aláhanyatlík. De lassankint beáll a gyógyulási folyamat. A reakció megöli önönmagát és ismét uralomra jut az emberi jog tisztelete az *ellenmérég* hatása alatt, a mely, ki tudja, mily tiltkos és rejtelmes uton-módon magában a reakcióban keletkezik.

Ha ez az ellenmérég nem fejlődik ki valamely szervezetben és a gyógyulás nem történhetik meg, az illető szervezet is elkezd sorvadni és menthetlenül a pusztulás útjára tér. Van példa a világtörténelemben arra, hogy a reakció szelleme állandó betegség gyanánt száll meg egy országot. Hogy messzire ne kalandozzunk el, ott van mindjárt Spanyolország története. Spanyolország, a büszke hidalgók hazája, már századok óta a reakció betegségében sinlődik. Ez a sötét és baljóslatu szellem tette, hogy ez a boldogta-

lan ország hatalmas tetőfokán — a mikor birodalmában a nap sohasem áldozott le —, minden emberi és isteni jog ellenére és ellenére az emberi és isteni szeretet törvényeinek, hazátlanná tette a spanyol zsidókat. Micsoda tragédiák játszódtak le akkor az örökkévalóság és az idő tanúsága előtt, azt megörökítette Klió a történelem márványlapjain. A kiüzdött sok százezer zsidókat nagy részben nyílt tengeren hajóikkal együtt vízbe sülyesztették és azok elől, a kik kimenekültek, minden időre elzárták az utat a visszatérésre. A ki érdeklődik és tanúságot tud meríteni a történelemből, lapozzon vissza és meg fogja találni, hogy ettől fogva kezdett sülyedni Spanyolország anyagi jóléte, erkölcsi nagysága, nemzetközi tekintélye. Óriási területe, mérhetlen gyarmatai, domináló kereskedelme, ipara és kulturája csaknem semmivé zsugorodott össze. Nagyhatalmi állása megrendült és megdőlt s minthogy a reakció betegsége századokon át gyógyulni nem tudott, a sorvadás proceszszusa századokon át tartott és tart most is, amikor az amerikai kolosszus rettentő hatalmával és félelmes haderejével új keserű, kiszámíthatlan csapással fenyegeti.

*

Minden jel arra mutat azonban, hogy az a reakció, a mely Ausztriában mérgezi meg a közszellemet és alacsonyítja le az emberi méltóságot, meg fogja teremteni önönmagában az ellenmérget is. A legutóbbi napok eseményei a föl-

tevést valószínűvé teszik, hogy a gyógyulás prozessusa keletkezõben van és a zavaros, nyomasztó álomból föl fog ébredni úgy az ország, mint Bécsvárosa, a hol a reakció főfészke van. Csak néhány ilyen jelet említünk a többek között. Legutóbb — mint e lapban már olvasható volt — négy ügyet tárgyaltak a bécsi községtanácsban. Három ezek közül: Lehofer, Kraft és egy meg nem nevezett városi tanácsos ügye volt, a kik legvadabb és legszilajabb előharczosai a reakzionárius iránynak. Botránys ügyek voltak, a melyek ugyancsak fölháborították a közvéleményt és arról tettek tanuságot, hogy a reakzionárius városatyák nemcsak a liberalizmussal, hanem az erkölcsökkel is hadilábon állnak. A negyedik ügy nagy lelkesedést keltett, mert egy nagylelkű filantrop két nagy házát és értékpapirjait (400.000 forint értékben) Bécs város szegényeinek hagyományozta. Ez a filantrop pedig egy Oppenheim nevű zsidó volt. A közvéleményt meglehetősen gondolkozóba ejtette ez. Három antiszemita botránys ügye után egy lelkesítő, tisztességes ügy, a melynek központja egy zsidó volt, a kiket ott üldöznek! A bécsi vad erkölcsök kissé magokba szálltak és tünődtek, hogy talán mégsem igazságos irány ez a reakció és ellenkezik az emberi jogok legszentebb törvényeivel.

De egy másik eset is fordult elő, a mi szintén megdöbbenetelte az antiszemita világot: Ugyancsak a napokban történt, hogy a tanítónők nyilvános gyűlést tartottak. És ott kifejtették, hogy a tisztelt reakzionárius városatyák a legörültebb és szemérmetlenebb protekziórendszer léptették életbe. Nemesak a zsidó tanítónők előléptetését intézik protekzio révén, hanem a keresztényekét is. Ennek folytán a tanítónők legmélyebb erkölcsi megvetésöket fejezték ki a tanács magartatása iránt, a mely erőszakos, igazságtalan, prepotens és egyoldalú. A hol a tanítónők ily nyíltan és leplezetlenül szemébe merik vágni a tanácsnak az erkölcsi fölháborodás kifejezéseit, ott kezd már a reakció ellenmérge lassankint kifejlődni, hogy jótékony és termékenyítő hatását léptesse életbe és a beteg szervezet gyógyulása belátható időben bekövetkezhetik.

*

De társadalmi téren is kezdenek mutatkozni jelek, a melyek arra engednek következtetni, hogy a bécsi nép a reakzionárius jármat, a mely közéletét terheli és fogva tartja, lerázza magáról. E hó 24-ikén történt, hogy a kereskedelmi alkalmazottak testülete kormányzó választmányát választotta meg. Közel 10,000 ember volt jelen. Még 1895-ben a keresztény-szocialisták győztek ugyanebben a testületben 1200 szótöbbséggel. A mondott napon pedig a szocialdemokrata jelöltnek 4415, míg a keresztény-szocialista jelöltnek 3614 szavazata volt. A

piros szegfűsök tehát legyőzték nagy többséggel a fehér szegfűsöket.

Ha ez nem a kijózanodás jele, akkor nem tudom, mit lehet annak tartani. Ez a testület mindig, különösen a reakzionárius éra óta, a legvadabb és erőszakosabb antiszemita iránynak hódolt és most egyszerre, szinte váratlanul, mintha a Nemezis lépett volna közbe, óriási vereséget szenvedtek az antiszemiták. Mi más lehet ez, mint a helyes és igazságos mérték megösmerése, vagy megösmerése annak, hogy az emberi méltóság lealacsonyításával jár együtt az az irány, a mely az embert nem emberi értéke, hanem vallása és felekezete szerint ítéli meg, mely megfosztja kiméletlenül jogaitól az egyiket, míg igazságtalan jogokkal ruház föl másokat a szerint, hogy milyen pártálláshoz, vagy felekezethez tartozik az illető?

*

Az elleméreg tehát már megszületett a bécsi reakció testében s szellemében s gyógyító hatása kezd már mutatkozni, a mennyiben a reakzionárius irány alkonyához közeledik. De nézzünk csak jól oda, talán megtaláljuk azt a forrást, a hol ez az ellenmérge keletkezik. Egyes embereknél, úgy mint testületeiknél s kormányrendszereknél a nehézkes törvényei ugyanazok. Ha valaki egy irányban igazságtalan, erőszakos, önző és vad, az bizonyára minden irányban az. Ha a reakzionárius kormányrendszer a bécsi községtanácsban a legsötétebb politikai árnyalatnak hódol, úgy önző és erőszakos céljait minden irányban értékesíteni fogja. A községtanács képviselőtestületének többsége antiszemitákból áll, a kik jogot, igazságot, méltányosságot egyaránt megvetnek és a régi szent törvényeket az önzés ócska szekrényébe s lomtárába dobták. Hihető-e, hogy ilyen felfogással, a jogok és emberi méltóság ily megvetésével igazságosak maradnak saját hiveikhez is? Ki fog derülni okvetlen nemsokára és a bécsiek már is kezdenek annak a tudatára ébredni, hogy a reakzionárius és antiszemita irány csak ürügy volt az önző célok és kapzsi hajlamok elpalástolására. Az antiszemita lázból és mámorból kijózanodva, látják, hogy a vezetők csak hiúságból, önző és haszonleső célokból terjesztették a mérget s az ellenmérge éppen e tény megösmerésében rejlik. Ha az ellenmérge gyógyító hatását erőteljesebben fogja érvényesíteni, csakhamar föl fog ébredni a népben a tudat és meggyőződés, hogy csak oly uralom jogosult, a mely minden irányban igazságos, józan és méltányos, a mely az embert a maga emberi méltóságára helyezi vissza és ez okvetlenül végképpen meg fogja ölni a reakciót az egész vonalon és új üdvösség forrásához vezet vissza az elvakított, elkábitott népet.

Timár Szaniszló.

Spanyolország.

Tengerentuli messzeségbe, a Pyreneusoktól szegélyezett gyönyörűséges félsziget híres országához oly sok mondani valónk lenne. Nem jut el hozzá a mi irásunk, meg sem érti a mi beszédünket, talán még nagyobb köztünk az eszmei távolság a földrajzínál, és mégis, úgy vélem, nem maradhat hallgatag a zsidó nép, midőn végső erő kifejtésre serken fel az egykor óriási birodalom.

A régi büszkeség fényesíti be most is koldustarisznyádat, félelem és gáncs nélkül, dicső lovagjaid mintájára vetted fel a küzdelmet egy hatalmas világrézszzsel s legyen győzelem vagy elbukás osztályrészed, méltó leszel hirnevedhez. Küzdelmed hite megdobbantja százazrek szívéet a kelet országaiban, kiknek atyái a te fiaid voltak, hűséges fiaid, és ezeknek utódai négyszáz keserves esztendő múlva is büszkék, hogy ők spanyolok; a te nyelveden beszélnek, irnak és a te nyelveden akarnak hallani Istenük igéit. Emlékszel-e még rájuk, oh te spanyol nép! Közel egy évezreden át lakták földedet, hűséggel szolgálták honodat, még a keresztért is harcoltak veled és az ő nagyságuk fénye kiterjedt szét-szórt nemzetségük minden tagjára. Miért is tudtad őket eltaszítani magadtól? Második szent föld lett országod nekik, az isteni tudományt szebben művelték, mint Jeruzsálem tanházaiban, dalokat zengtek Andalusia hegyeinél, bensőségben, a zsoldárokhöz hasonlókat és te mégis elűzted, megvetted, eldobtad őket magadtól az Isten tudja miért? Mint segítenének ők most harcádban, hogy küzdenének ők egy hajón veled azon földért, mely Juda Halevit, Maimonidest, Gabirolt, Ibn Ešrát teremtette meg számodra; nem lenne csekélyebb hazafias fellobbanásuk, mint bármelyik hidalgóé, ki kardját csörteti meg halálos ágyad előtt, hiszen Kordova, Granada, Toledo oly szent városok lennének nekik, mint neked és nem kellene neked most filléreket összekoldulnod, ha megengedted volna, hogy dolgozzanak és munkálkodjanak érted.

Tudósaink, költőink, szent férfaink, misztikus ábrándozóink legtöbbszörrel, fényes dicsőségünk legnagyobb részével a spanyol föld ajándékozta meg népünket és odaadták volna ők is éltüket, lelkesedésüket, pénzüket, mindenüket a spanyol név nagyságáért; de nem volt kegyelme, igazságozsága, szeretete Izráel iránt és nyomorultán távoztak el sok dicsőségük színhelyéről, kiverve, megkinozva, üldözve, úgy a mint kutyaikkal sem szabadott volna tenned, ha igazán evangéliumi szellem vezérelte volna lépteidet. Mert a te evangéliumod nem a szeretet érdekében harcolt, hanem az inkvizíció rémes kamráit, a máglyák tüzes lángjait, a száműzetés pokoli kinjait teremté meg és a zsidó nép oly kétségbeesetten hagyott el, mint egykor ősei földjét, oly mély fájdalommal bucsuzott hegységed ormaitól, mint a jeruzsálemi szentély üszkös romjaitól; hazátlannak, elárvultnak tekintette magát, mint akkor és bőjtölt utánad, te utánad, Spanyolország! Elvitték könyveiket, emlékeiket, elvitték

nyelvedet és azon beszélnek utódaik most is, most is birják lakóid büszkeségét, szép tartását; de földedet el kellett örökre hagyniok, abban az esztendőben, mely történelmed legfényesebb korszakát írta be évkönyveidbe. Mert mikor legragyogóbb lett a spanyol korona, akkor kezdett a gyűlölet férge rágódni rajta.

1492. Az egész emberiség ujjongott, a zsidó költők gyászdalokat zengtek; arany és ezüstről álmodoztak mások, szelichot és kinoth törtek ki az ő kebelükből. Új világot fedeztél föl Európának, egy egész világot raboltál el az üldözött zsidók milliójától.

1492. Ez évben szervezted a lánglelkű felfedező hajóját és elküldted őt, hogy szerezzen hirt, pénzt és dicsőséget, te vitted a vörösbőrűek honába a kulturát; új Európát ültetted véráztatta földjükre; a te embereid szelték át először a rengeteg Oceánt és léptek Amerika partjaira; te nevelted, ápoltad, te voltál az anya a szigetvilágnak és úgy-e fáj látnod, hogy tulajdon gyermeked kalmárlelke lázong ellened és halálos csapásra készül feléd. Félelmetesen csillog Mars kardja Merkur kezében, a mily félelmetesen csillogott a gyűlölet vesszeje a szeretet jelvénye alatt a te kezében.

Nem érez kárörömet senki sem közülünk, sőt részvételt kiserjük titáni harcodat. Hiszen mi az irtózatoss nemezis sujtó végzetét látjuk történelmed utolsó századaiban és emberi érzésünk feléd dobban, ki még haldoklásodban is hős és büszke vagy. Gyermeked támad ellened és mi átértjük az anya fájdalmát, ha magzata emeli föl ellene gyilkos fegyverét és Spanyolország tanított meg leginkább, legborzalmasabban arra, hogy ezt a fájdalmat megérthessük. Vajjon a kereszténység nem a zsidóság gyermeke? Istent, a keresztet, az evangéliumot, a hitet, a szeretet érzelmét nem a zsidóságtól tanulta el az emberiség? Nem zsidók voltak az apostolok, kik az újkori felfedezőkhöz hasonlóan indultak el hódító utjokra? Szegény apostolok! Szegény Kolombos! Egyikök sem szerzett boldogságot népüknek, mely őket elbocsájtotta; sirjaikban az emberi halátlanságról panaszkodnak egymásnak; a zsidó nép a halátlanság tapasztalásában újra találkozik egykor imádott testvérével, a spanyol nemzettel: mindeniknek saját gyermeke osztja a legnagyobb keserőséget, az egyik hitével s meggyőződésével, a másik kardjával és hajóhadával igyekszik elhárítani a halálos dőlést.

E közös tapasztalatot ne homályosítsa el a káröröm és gyűlölet szava. A hábcruban, mely a világ szemelättára most folyik az Atlanti vizeken, először látszik a spanyol fegyver az igazság fényében villogni és nem óhajtjuk, hogy az igazság elbukjék, még ha annak szövetségese is, mely oly gyakran tört hűtlenül ellene. Lehet, hogy a történelem isteni Úra másképen ítél; csak ő tudja mi valóban az igazság, s akkor megdöbbenve hajlunk meg hatalma fényes megnyilatkozása előtt egy minden kegyetlensége és bűne daczára is dicső nemzet sirjánál, de örülni nem fogunk. A talmud beszéli el, hogy midőn Faraó serege a tengerbe merült, nem sza-

badott Izrael fiainak örömmámorban énekelni. »Az én fiaim elvesznek a mélység hullámaiban és ti énekeltek? — mondotta az örökkévaló. Így kísérik mi is részvétellel ez újabb tengeri harczot.

Ha azonban régi idők óta újból dicsőség koszoruzza a hidalgók fegyvereit, akkor bizonyára a keleti spanyolok, a szefardok ajkaira mosoly fog derülni, mely bánatos is lesz, hogy ők csak a távolból nézhetik őseik nemzetének küzdelmét; de örülni is fognak, hogy a nép, melyet imádtak, melynek nyelvén beszélnek, koldus léteire is hős, gyengeségében is nagy.

Ilyen volt és lesz a zsidóság mindig. Örül hazája dicsőségének, még ha hazája részéről elnyomatásnál egyebet nem is szenvedett.

Dr. Singer Bernát,
tapolczai rabbi.

TÁRCSA.

Egy falu története.*

— Elbeszéli: Szabolcsi bácsi. —

Messze földről, más világrésről fényképet kaptam a héten. Onnan jött, a hol most vigan aratnak, de a hol husz év előtt még hosszú, hosszú álmát aludta a föld. Ezerhatszáz-évig tartott az az álom. Ezerhatszáz évig nem szántottak, nem vetettek, nem arattak, de még nem is laktak azon a földön, hol most hivalkodva peng a kasza és vigan hangzik a szüret danája.

Szanaszét a letarolt mezőn tizezer apró dombocskákban a telt kalászu kévek hevernek, hogy mielőtt a szérüre vinnék, még egypár napig az izzó napsugarakban sütkérezzenek. Csűrben és granáriumban ezalatt nagy tisztogatás járja és a kádár fakalapácsa majd az egyik, majd a másik udvarban szólal meg. Abroncsot huz az üres hordóra és bebelömi a hombárok repedéseit. A fészterben ezalatt nyög az olaj-sajtó, mintha neki fájna, mikor a telt olajbogyóknak minden vérént kinyomja.

És a kik a földet megmunkálják — csodálatos ez, kedves gyermekek! — nem munkáltak más földet soha. Mintha e földdel együtt ők is ezerhatszáz esztendeig aludtak volna.

Mindnyájatok ismeritek a mesét a kővé varázsolt királykisasszonyról, ki akkor nyeri vissza emberi alakját, királyi szépségét, mikor az ezer megpróbáltatásra itélt királyfi hosszú vándorútjáról visszatér, hogy szerelmes menyasszonyát ajkaival érintse, amivel új életre kelti a csodaszép királykisasszonyt. Erre a mesére emlékeztet az a föld, meg annak a földnek mai megmunkálói.

Hol van az a föld, kérdezitek, melyen ilyen csoda történhetett?

Az a föld, kedves gyermekeim, hozzá volt szokva a csodákhoz; nincsen röge, melyen csoda ne történt volna: mert az a föld a Szentföld.

Ezernégyszáz évig volt hazája Izraelnek. Józsuától, ki meghódította, Bar-Kochbaig, ki végleg elveszítette. Tejtől-méztől folyó volt, de még vizet sem adott, a mint tőle gyermekeik elszakították.

* Az »Egyenlőség« kiadásában megjelenő »Ifjuság« című gyermeklap legújabb számából.

Izraelt szétszórták a világ minden tájára és a Szentföld alomba merült. Beszűntette hajdani csodás termékenységét.

Ez volt rajta az utolsó csoda.

Tizenhétszer cserélt azóta gazdát és a földnek ezalatt olyan hire támadt, hogy nem kutatták többé eke-vassal, boronával a hajdani áldást.

Az oly sokszorosan megáldott földből elátkozott föld lett és nem találta rajta egyetlen nép sem állandó hazáját.

Hogy mi történt ezalatt az ezerhatszáz esztendő alatt volt gyermekeivel, azt én nektek el nem mondhatom. Mert az nagyon hosszú és nagyon szomorú egy történet.

Azt kérdi busan a szétszórt nép legnagyobb költője: Jehuda ben Halévi; vajjon nem nőtt-e meg kétszerakkorra a tenger, mely őt a Szentföldtől elválasztja? Nem nőtt-e meg a vértől és a könyvtől; Izrael véréntől s Izrael könyveitől? Tán azért olyan nagy a tenger, és a távolság közte és a hajdani haza között tán azért nagyobbodott olyan nagyon?

És a költőnek igaza van.

Elképzelhetetlen szenvedéseken és megalázásokon ment keresztül a szétszórt Izrael 1600 esztendőn által. És tudjátok-e hogy miért? Azért, mert a Szentföldről mindenhová magukkal vitték szent hitüket; azt, melyből két más hit is eredt; azt, amely legelőször tudatta a világgal az Istennek azt a parancsolatát, hogy minden ember tisztelje atyját és anyját; mely legelőször tanította az embereket arra, hogy a hétnek csak 6 napján szabad dolgozni; mely legelőször hirdette, hogy az emberek tartoznak szeretni egymást, csak úgy, mint önmagukat; hogy szeressük az idegent és óvakodjunk attól, hogy megkeserítsük.

Ehhez a valláshoz hűen ragaszkodtak. Elviseltek minden bántalmat, elszenvedtek üldözést, számkivetést, gyötrelmet és halált, de az Egyisten hiteről, a magukkal hozott vallásról és szent tanairól le nem mondtak. Voltak köztük, igaz, olyanok is, kik haszonért, dicsőségért, vagy azért, mert a sanyargatást eltűrni nem bírták, vagy nem akarták, hűtlennékké lettek a Szináj hegyén kinyilatkoztatott valláshoz, de a nagy többség hősiesen kitartott, türt és szenvedett s megmaradt hűnek az Egyistenhez és tanaihoz.

Valószínűleg el is vesztek volna a testi és lelki kinok között, ha a jó Isten nem támasztott volna mindig és mindenütt, mikor már legnagyobb volt a veszedelem, nemes és jólelkű hatalmas férfiakat a másvallásuk közül, kik Izraelnek pártjára állottak és kik a végveszedelemtől megóvták.

Azért amilyen csodálatlalt vagyunk eltelve azok iránt, kik a hitükért annyit áldoztak, épp olyan nagy hálával viseltetünk mindazon derék emberek iránt, kik az elnyomottaknak pártját fogták.

A mi drága hazánkban, Magyarországon, soh'sem bántak embertelenül azokkal, kik Izrael hitét vallották, sőt most már egészen egyenlő jogaik vannak az ország többi lakosaival. Azért is szeretjük mi annyira ezt a hazát, azért is vált ez nekünk Szentföldünké, ahol élünk, halnunk kell; azért is áldoztunk mi már a nagy magyar szabadságharczban vért és vagyont a haza jogaiért és azért vagyunk készek ma és minden nap ezért az imádva szeretett, szép hazáért — mely elválaszthatatlanul a mi hazánk is — mindenünket feláldozni.

De nem mindenütt van ám úgy, mint a mi nemes magyar hazánkban. Oroszországban például és Romániában is és még máshol csak akkor becsülik valamire Izrael fiát, ha árulást követ el a hit ellen, melyet őseitől

örökölt és melyért azok oly sok száz éven át annyit tűrtek és szenvedtek.

Ugy-e, ez nem szép dolog, kedves gyermekek?

De épp olyan nem szép dolgot követ el az is, ki apái hitéhez hűtlen lesz. Mert dicső dolog ám szenvedni, ha kell, egy nemes dologért, hát még a hitért, Isten parancsolataiért!

Ugy e, megvetitek azt, ki, hogy jobb dolga legyen, elárulja a hazát? Nos, annak a példája sem követésre méltó, ki megtagadja a hitét.

Ugy-e a magyar mennyit szenvedett, mikor a hazát elnyomták? Ugy-e, azért nem lett hűtlen hozzá? Ugy-e azért azt becsüljük legtöbbszörre, ki legtöbbet szenvedett érte.

Isten próbára teszi az embereket. Tudnak-e szenvedni a jóért és nemesért. Ebben a megpróbáltatásban az ember megnemesedik, erősödik, aczélosodik; mert azok ám a hősök, akik el nem tándorodnak.

Ilyen nehéz megpróbáltatáson mentek keresztül, különösen husz esztendő előtt és azóta is többször különösen az Oroszországban lakó zsidók.

Szegényeket bizonyos városokban megtámadták és leöldösték; akik megmaradtak, azokat kiüldözték.

Segíthettek volna magukon könnyen. Egyszerűen azzal, hogy elfordultak volna vallásuktól. De nem tették, inkább szenvedtek, véreztek.

De mihez fogtak volna azok a szerencsétlenek, kiket kitagadott szülőföldjük és kik sehoh az országban helyet nem találtak, ahol meghúzódhatna.

Nagy volt a kétségbeesésük, de hűek maradtak és Istenükért készek lettek volna meghalni is.

Akkor eszükbe jutott néhányuknak, hogy kivándorolnak.

De hová?

Ott a Szentföld, szóltak többen; hajdanában, amikor még nemzet volt Izrael, az volt a hazája; menjünk oda, hátha ott élet int és ha halált szánt nekünk az isteni gondviselés: ám haljunk meg legalább ott. És fölkerelkedtek s kivándoroltak Palesztinába.

Az Isten úgy akarta, hogy ott új élet várjon rájuk.

*

Sok évvel azelőtt, hogy az üldözött orosz zsidók Palesztina felé vették útjukat, egy fiatal ember érkezett Palesztina fővárosába, ami akkor ritkaság volt, mert Jeruzsálemben rendszeren csak nagyjámbor öreg emberek vándoroltak ki, hogy majd ha meghaltak, szent rögök közt várják meg a föltámadást. Az olyan emberek természetesen nem is dolgoznak, hanem imádkoznak és a szent könyvekben buvárkodnak, föntartani pedig azokból a kegyes adományokból tartják fenn magukat, miket jámbor és jótékony emberek hazulról ilyen czélokra küldenek. Mert minden ország zsidósága sok alamizsnát küld a szent városba, hogy az ott tartózkodó szentéletű emberek imádkozzanak értük.

Annak a fiatal embernek, kit az elébb említettem és ki bennünket már azért is érdekel, mert magyar ember, (a szabadságharcz leveretése után sok más magyarral külföldre kellett menekülnie, mert azok ellen, kik az ország urai lettek, a magyar hősök soraiban ő is küzdött. Kossuth Lajossal és kísérvével ő is Törökországba ment, ahol azonban a többtől elvált, mert Palesztinát akarta megösmerni, a hajdani zsidók hazáját; ha már ott kellett hagynia igazi hazáját, olyan helyen akart új tanyát ütni, amelyben legalább félig-meddig talál kárpótlásra; mert a zsidót sok szent emlék fűzi ám Palesztinához), — ennek a mi magyar emberünknek tehát sehogy sem tetszettek a jeruzsálemi dolgok. Mert

nemcsak a bevándorolt öreg és munkaképtelen emberek tartották fenn magukat a küldött alamizsnákból, de a régóta ottlakók is, fiatalok és öregek, mind ebből tengették életüket. — Hát mi ez, kérdezte, miért nem dolgoznak itt? — Hát mit dolgozzunk? kérdezték viszont. Erre bizony nem tudott felelni *Stampfer Józsuá* — úgy hívták a mi magyarunkat — Szombathelyről.

Mert Jeruzsálem roppant elhanyagolt város volt akkor. Ma sok ezer szorgalmas kéz különféle iparral foglalkozik benne; akkor nem volt, hogy kinek dolgozzon az ember. Igaz, hogy akkor 8000 lakósa volt, ma pedig 50.000 és hogy a falakon kívül (Jeruzsálemet erős falak veszik körül) kétszer-háromszor akkora város támadt azóta, mint amilyen a falakon belül terjed el, de *Stampfer Józsuát* azért mégis bántotta, hogy a hajdani dicső város valósággal az ingyenélők városává vált. Mert imádkozásból és a küldött alamizsnákból éltek ott a keresztények is, kiknek *Je. uzsálem* szintén a legszentebb város. Dolgozni csak a törökök dolgoztak, már pedig hogy ezeknek milyen a dolguk, mutatta az ország szomorú képe.

A földnek kilencztizedrésze parlagon, megmunkálatlanul hevert; ipar, kereskedés — olyan a milyen — csak néhány városban volt a tenger közelében (és milyen városok voltak azok!) utak nem igen voltak és a kik idegenek jöttek a Szentföldre, azok csak nagyobb csapatokban és csak őrizet alatt mehettek pl. Jaffáról, a tengeri kikötő városból Jeruzsálemig, vagy innen Bethlehembe (tulajdonképen Bét-lechem, azaz kenyérháza) Hebronba, Tiberiásba, vagy Szafedbe, melyek mindannyian szentemlékű városok. (Máshova úgy sem igen mentek). Az ország többi részét sivar pusztaság lepte el. A Libanon virányos tájékan, a Jordán áldott partjain, a Karmel tejből és mézből folyó völgyeiben itt-ott vándor beduinok ütöttek sátrót, kik családjaikkal és marháikkal addig maradnak egy-egy helyen, míg azt, a mit a föld önként ad, letarolták, elköltötték, hogy aztán fölszedjék sátraikat és tovább vonuljanak épp úgy, mint hajdan, 4000 esztendő előtt, Ábrahám idejében. Az arabs beduinokat, ezt az örökké vándorló népet nem lehetett még mai napig sem állandó lakásokhoz szoktatni. Bátrak, szabadságszeretők, hanem a munkától irtóznak. Adót nem fizetnek és katonákat is csak háboru idején szolgáltatnak, de ezek aztán a legjobbak közé tartoznak.

Kitűnő lovasok, kitartók, vakmerők és az ellenségnek valóságos rémülete.

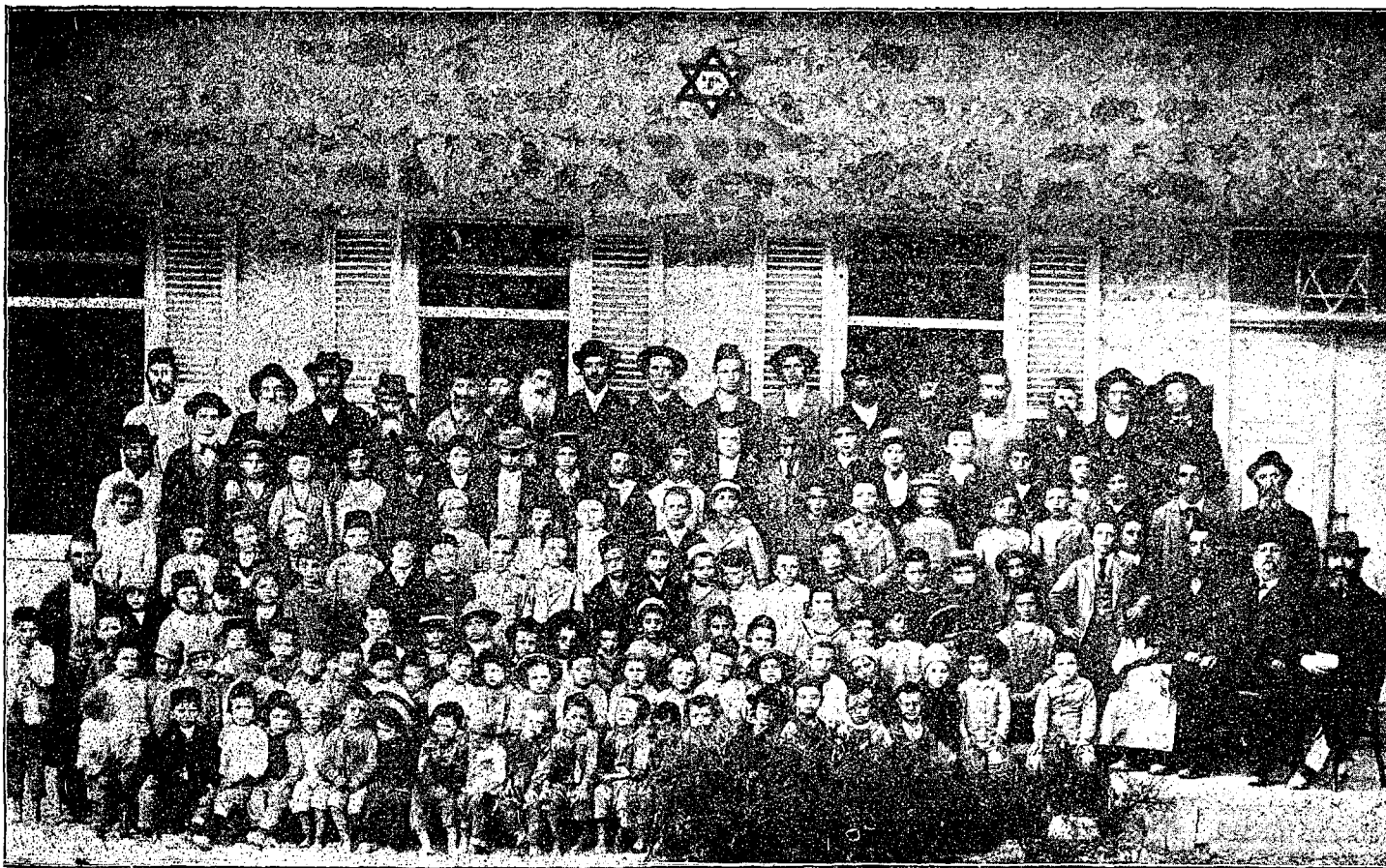
A jeruzsálemi pasa, a török császár helytartója Palesztinában, már sok kísérletet tett, hogy a nomád (vándor) életről leszoktassa, de nem ment velök semmire sem. Mert a beduinok a szultánnak sem hódolnak föltétlenül s ha életmódjukban zavarják, föllázadnak, megtámadják a városokat és a hatóságokat, melyek nem igen vannak abban a helyzetben, hogy a harczi vad törzsekkel sikeresen megmérkőzhessenek.

A mi *Józsuánk*, ki itthon talmudista volt, tehát a hébert is érte, minélfogva rövid két év alatt elsajátította az arabs nyelvet, mely a héberrel rokon, — palesztinai vándorlásain — mert az orságot keresztülkasul beköborolta, gyakran találkozott ilyen táborozó, vagy költözködő beduin csapatokkal. Neki nem kellett félnie a velök való találkozástól. Nem volt semmije, csak az a mi rajta volt, és az is meglehetősen rongyos állapotban. Nem vehettek el tőle semmit és nem volt okuk, hogy a szegény zarándokot miért bántásák. Sőt a hajdani magyar honvéd hamar megbarátkozott nem egy főnökkel, kik a bátor és szép legényt, ki úgy öltözködött mint ők és ki az ő nyelvükön beszélt meg is szerették és többször megvendégelték.

Atyafiak vagyunk, szólt ilyenkor. Ibrahimnak (Ábrahám) két fia volt: Izsák és Ismael. Izsáktól származom én és Ismaeltól származtok ti, tehát egy törzsből szakadtunk. A beduinok, kik sokat tartanak Ábrahám ősíkre, szerették ezt a beszédet és megszerették miatta az okos szónokot is. Józsuá ilyen uton megismerkedett az ország legelhagyatottabb részével, megismerkedett a talajjal és megtudta, hol vannak a legjobb földek és mely rész érdemes leginkább az első kapavágásra.

Három évi barlangolás után mint tökéletes arabus tért vissza Jeruzsálembe, ahol azt kezdte hirdetni, hogy a nyomorgó zsidóknak az volna a föladatuk, hogy mint

egynehány főnököt és így szólt hozzájuk: »Mint ennek a földnek az uraitól, gazdám két-három falura való területet akar föltek megvenni. Persze, hogy adjátok, hisz úgy sem veszitek hasznát. Csakhogy az én gazdám fél a városok fámadásaitól, azért hozzátok küldött, hogy biztosítsátok arról, hogy a földnek védői lesztek.« Es erre olyan összeget ajánlott a Jehosáfát völgyében lévő, vagy 2000 holdra terjedő területért, aminőt a nomád emberek még nem is hallottak soha, de amiért nálunk még 50 holdnyi jó földet sem vehetnek. A főnökök megköötték a vételt és az ő módjuk szerint (hét bárányt vágtak le, melyek husából eladó és vevő evett és me-

Peszach Tikvah szentföldi zsidó gyarmat iskolája.

hadján, legyenek újból földmivelőkké. Ugyis várt rájuk a föld, melyet az ősök elhurczoltatása óta még meg nem miveltek. Kinevették és tán bolondnak is kikiáltják, ha ugyanakkor nem érkezik Jeruzsálembe Guttman Dávid szintén Magyarországból (Zalaegerszegből), ki öreg volt és jámbor, de aki nem úgy vándorolt ki, mint a többi: szegényen. Guttman sok pénzt vitt magával, amelynek nagy részét Józsuának bocsájtotta rendelkezésére, hogy hát próbálja meg vele a gyarmatosítást, annyira megtetszettek neki Józsuá merész tervei és annyira bizott okos-ágában, erélyességében. A pasától, aki jót nevetett a magyar ember tervén, könnyen megkapta az engedélyt a kísérletre, de Józsuá semmit sem tett, mielőtt nem biztosította magát a beduinok — mert ettől féltek leginkább — támadásai ellen. Felkeresett

lyek bőrére különféle jeleket rajzoltak) megcsinálták a szerződést. Persze hogy Józsuának nem kellett volna ezt tennie, mert hisz a föld nem a beduinoké, de ő okos és előrelátó ember volt, és tudta, hogy jóakaratok nélkül nem arat azon a földön senki fia. Mert ami terem, azt elviszik majd ők, míg ha megszerzi barátoknak, védeni fogják a földet még mások támadása ellen is.

A földeket Józsuá csekély árért a pasától, mint az ország urától is megvette és megkezdte a föld megmivelésének nagy munkáját, a min Palesztinában mindenki nevetett. Mert illet még senki sem hallott, ilyenre senki sem vállalkozott.

Jó időn át úgy is tetszett, mintha a nevetőknek lett volna igazuk. Józsuá 25 embert vitt magával, kiket földesuraknak tett meg, de a kik sem a föld megmive-

léséhez, sem a baromtenyésztéshez, sem! semmiféle mesterséghez nem értettek. Az arabs parasztokkal (falachák), kiket Jaffa mellől a birtokra vitt és kiket jó drágán fizetett, az első aratás előtt összeverekedtek. A jámbor emberek ugyanis azt vitatták, hogy ha ők vetettek, akkor övék a termés is.

A falachák ellen aztán megvédték a gyarmatosokat a beduinok, a termés azonban még sem maradt meg a zsidóknak, mert most meg a beduinok vitték el — a védelm fejében. Guttmann erre roppant elkeseredett és abba akarta hagyni az egész dolgot, midőn a főntemlített és hazájukból kiüldözött orosz menekültek érkeztek Jeruzsálembe. Megijedt tőlük az egész város. Mit is kezdhettek 300, mindenüktől megfosztott, nyomorult családdal? A főemberek azért valóságos megváltásként üdvözölték az addig kinevetett Józsuát, midőn kijelentette, hogy a hazátlánokat a Guttmann-birtokra akarja elvinni földbirtokosoknak, de egyszersmind munkásoknak. El is mentek mindnyájan és a mikor a határra léptek, sirva és ég felé emelt kezekkel mondta a velük volt rabbi: Bizom, érzem, tudom, hogy itt nyílik meg nekünk a *remény kapuja* és elnevezték ezért a birtokot *Peszach-Tikvah*-nak, a mi azt jelenti: reménység kapuja.

S a remény valósult.

Egy párisi jószívű, nemes gondolkodású és roppant gazdag nagy ur tudomást szerezvén a történetekről, husz kitanult gazdát és vagy harmincz gyakorlott földmívelőt, kőművest és ácsmestert küldött Pészach-Tikvahra azzal a megbizással, hogy ott maradjanak egy egész esztendeig, ha kell, még tovább, míg az új gyarmatosok bele nem tanulnak az új foglalkozásba. Küldött ezenkívül sok száz ökröt, lovat, tehenet, ekevasat és mindenféle szerszámot, a mik a mező és a kert megmivelésére szükségesek. Még facsemetét is küldött több százezret az elültetésre. Négy hajó vitte a rakományt Franciaországból Palesztinába. Csakhamar támadtak házak, csűrök, fészerek és granáriumok; a piacon hatalmas kutat furtak, a mezőkön csatornákat ástak és építettek templomot és építettek iskolát.

Egy-két esztendő alatt beletanultak a munkába és a föld hálás volt és áldottnál áldottabb termést adott az annyi megpróbáltatáson keresztülment embereknek. És ma, husz év után, már képet mutathatok be nektek a peszach-tikvai iskoláról.

A föl nőttek künn vannak az aratásnál (mert Palesztinában most aratnak), míg a tanítók és előljárók a Jaffáról érkezett fényképésszel lefényképeztetik magukat és a tanuló gyermekeket az iskola udvarán, mit a szülőknek csak akkor árulnak majd el, mikor a képeket hazaküldték.

Hogy bemutatom nektek, kedves gyermekek, ezt a képet, szeretnék még egyet-mást elmondani. Többek között azt, hogy a hajdani pusztaság valóságos Édenkertté vált azóta; szeretném elmondani, hogy ilyen munka idején Pészach-Tikvah lakói hajnali 3 órakor a templomban találkoznak közös istentiszteletnél s onnan indulnak a mezőre, a honnan csak e-tenek vissza, de akkor is a templom az első utjuk esteli imára; szeretném még elmondani nektek, hogy pénteken korábban jönnek haza s kaszáikat, villáikat, gereblyéiket és egyéb szarszámaikat a templom falához támasztják, míg ők a templom udvarán épített fürdőben megfürödnek, aztán hazamennek és mikor este újból megjelennek a templom előtt, senki rájuk nem ismerhet. Ünnepi ruhába öltözködött mindegyik és ünnep költözött minden házba; minden asztalon fehér abrosz, égő gyertyák, kalács és

bor; a szoba tiszta, mint a kifényesített aranypénz, az udvaron sem találni még egy szalmaszálát sem: bevonult a menyasszony, szombat dicső királynéja. Szeretném még elmondani nektek, hogy azóta 28 ilyen falu támadt Palesztinában, az Oroszországból és Romániából kiüldözött szegény zsidó családok szorgalmából és a már említett párisi nagy ur jószágából; különösen szeretném elmondani még, hogy katonáik is vannak ezeknek a gyarmatosoknak, kik több ízben valóságos csatákat vívtak már; — csakhogy ez az én leírásom ugys roppant hosszúra nyult már, azért majd csak a jövő számban fogom elmondani, milyen hősiiesen védték meg Pészach-Tikva katonái falujokat a rájuk törő beduinok ellen.

H i r e k.

Szóljanak ismét a bizonyítékok.

Hál' Istennek, kifogytak végre belőlünk! Az egész törvénynek vajmi kevés köze ugyan a zsidókhöz, de az nem tesz semmit. Elég, hogy benn van a rabbi — a lelkészek között. Elég az alkalomnak, már pedig a néppárt mi mást akart, mint alkalmat egy kis zsidófalásra. Alkalmának pedig elég jó alkalom volt, hát falta. Tudták az istenfélő urak, hogy az akademikusan művelt rabbiknak meg van ugys a 800 frtjuk, a nemqualifikáltaknak meg a 400 frtjuk, ugy, hogy a zsidók alig veszik majd hasznát a kongrua kiegészítésének, de a zsidóra éhes urak mégis úgy tettek, mintha a kormány csupán csak a zsidók kedvéért hozta volna meg a törvényt, a zsidók kedvéért, kik — tudja a menybéli Isten — nemzeti szempontból *megbizhatatlanok*. Ezt a szót merte kimondani szemforgatás közben a magyar képviselőház egy tagja, kinek az ezért járó egyetlen méltó titulust csak azért nem vágjuk orozájába, mert tiszteljük benne a 70 esztendőt.

Igazán, hazafias aggodalmak bántották? De hisz akkor miért nem emelt kifogást a felekezet ellen, mely a szabadságharczban a magyart pusztította, gyilkolta, a mely azóta sem szünt meg ellensége lenni a magyarnak, melyet a külföld előtt a sárga földig lealáz! Hisz ott vannak ők is a felekezetek sorában, kiknek a kongrua kiegészítése szól és az az öreg ember mégis a zsidóságot gyalázza, mely küzdött, szenvedett, vértett a magyarral akkor, mikor jogai nem voltak, mikor a magyar haza nem tekintette polgárnak.

Hát annyira vakká, igaztalaná tesz a néppárti vallás. Hisz ez tiszta pogányság! Tagadjuk, hogy annak az urnak a lelkét a kereszténység szelleme valaha csak érintette volna is. Mert hisz az a szellem Izrael szelleméből szakadt. Ez, mint az *igazságot* hirdet; igazságot és szeretetet. Ez, mint az tiltja a hazug-ágot, megveti a rágalmat, gyűlöli a gyűlöletet.

A zsidók megbizhatatlanok!

Bem Sirah mondja: El ne fáradj a balgák meggyőzésében és ha százszor hozakodnak elő dolgaikkal, százszor mondd el nekik ellenérveidet, míg meggyőződ és a hazugságtól eltérítetted őket.

Itt egynehány akta, miket csak fél évvel ezelőtt hasonló vád ellen közreadtunk. Szóljanak újból ezek a bizonyítékok és szóljanak mindannyiszor, valahányszor a rágalom és gyűlölet nyelve megérint.

1849. július 19-ikén az osztrák hadak főparancsnoka Magyarországon a következő hirdetményt bocsájtotta ki:

Kundmachung.

Die beiden Judengemeinden in Pesth und Alt-Ofen haben ihr mehrfältiges wahrhaft schändliches und gesetzwidriges Benehmen im Allgemeinen, insbesondere aber durch *mehrere Begünstigung und Unterstützung der Sache der Rebellen* gegen ihren rechtmässigen Kaiser und König *auf eine so offenkundige Weise* an den Tag gelegt, dass ich mich deshalb bewogen finde zur wohlverdienten Strafe derselben, sowie zur Warnung anderer Gemeinden eine Requisition an Montours- und sonstigen Ausrüstungsorten, und zwar für Pesth und Alt-Ofen zu gleichen Theilen aufzuerlegen.

Die Strafrequisition hat zu bestehen in:

Vierzigtausend Stück Infanterie-Mänteln,
Achttausend Stück Kavallerie-Mänteln,
Vierzigtausend Stück Infanterie-Pantalons,
Sechzehntausend Stück blauen Infanterie-Pantalons,
Achttausend Stück dunkelgrüne Kavallerie-Pantalons,
Zwölftausend Stück Kavallerie-Überzughosen,
Sechzigtausend Paar deutschen Schuhen,
Zwanzigtausend Paar ungarischen Schuhen,
Fünfehtausend Paar Halbstiefeln,
Sechzigtausend Stück Hemden,
Sechzigtausend Stück Galyen,
Zwanzigtausend Stück Halsbinden,
Sechzehntausend Stück Halsflören, sämmtliche in

fertigem Zustande. Ferner in

Sechzehntausend Ellen graumelirten Tuch,
Dreissigtausend Ellen weissen Tuch,
Acht Hundert Zentner Sohlenleder,
Vier Hundert Zentner Oberleder,

Dreihundert Zentner Brandsohlen-Leder in Materiale.

Diese Sorten sind in gleichen Partien u. zw. die erste Rate ein Monat vom heutigen Tage an gerechnet, und dann von 14 zu 14 Tagen in der Art an die wieder zu Alt-Ofen zu etablirende Montours-Kommission einzuliefern, dass binnen 6 Monaten das ganze Quantum abgegeben sein muss. Im Falle als an einem oder dem anderen Termine eine Verspätung in der Einlieferung irgend einer Sorte eintreten sollte, ist der betreffenden Gemeinde für jeden Tag eine Strafcontribution von 500 Gulden in klingender Münze vorzuschreiben, und also gleich von derselben hereinzubringen, sofort an die Hauptoperationskassa abzuführen.

Sollten aber ungeachtet dieser eingezahlten Strafcontribution dennoch die Ratenablieferungen nicht eingehalten werden, so ist beim Eintritt des nächsten Termins aufs Neue wieder der Betrag von 500 Gulden pro Tag vorzuschreiben und in dieser Weise bis zur gänzlichen Ablieferung in der Art vorzugehen, dass für den Tag eine doppelte, dreifache, etc. contribution werden kann.

Ferner haben die genannten Judengemeinden u. zw. binnen 4 Tagen für das Sanitäts-Bataillon ebenfalls ohne irgend eine Vergütung

100 (Einhundert) Pferde,
Zweiunddreissig Paar Geschirre,
Hundert neunzig sechs Kumeter, und
Fünfundfünfzig Stück Sattel abzuliefern.

Wovon zur allgemeinen Wissenschaft die Verlautbarung geschieht.

Hauptquartier Pesth, am 19. Juli 1849.

Haynau m. p.

Feldzeugmeister und Armee-Ober-Commandant.

Három hónap és három nappal később, azaz 1849. október 22-ikén, az osztrák főhadparancsnokság leiratot intézett Almássy Móricz grófhhoz: »Vorstand der k. k. Kameral-Verwaltung in Ungarn«, hogy a hadügyminiszterium a pesti és ó-budai hadisarczot pénzzé változtatta át és *kiterjesztette az egész ország zsidóságára*. A leiratnak erre vonatkozó részei ezek:

»Wie Eurer Excellenz aus der im Drucke erschienenen Proclamation bekannt sein dürfte, wurde von den bei der Revolution in Ungarn am meisten kompromittirten Jugendgemeinden Straf-Contributionen an Montours- und Ausrüstungsorten einverlangt, welche jedoch in Gelder zu berechnen und in solchen hereinzubringen vom hohen k. k. Kriegsministerium mit dem Reskripte E. 4926 vom 17. d. Monats angeordnet worden.

Nach der diesfälligen Berechnung entfällt nun die Total-Schuldigkeit mit **2,300 000** fl., sage zwei Millionen dreimalhunderttausend Gulden und zwar nach Abschlag desjenigen, was bereits von der Pesther und Szegediner Judengemeinde eingebracht wurde.

Nachdem jedoch unter den Gemeinden, die bis jetzt mit dieser Straf-Contribution belegt worden sind, mehrere sich befinden, die obwohl in Anbetracht ihrer grösseren Schuld mit einer grösseren Strafe theilt, doch mit Rücksicht auf ihre Vermögensverhältnisse und Familienanzahl nicht in der Lage sind, dies ganze Quantum des auf sie entfallenden Theils zu berichtigen, ohne ihre Vermögens-Umstände ganz zu Grunde zu richten und nachdem *der grösste Theil der in Ungarn befindlichen Israeliten durch ihre Gesinnung und schlechte Handlungsweise die hierortige Revolution, welche ohne ihre Mitwirkung nie diese Ausdehnung hätte gewinnen können, befördert hat*, so findet man die obgedachte Totalsumme auf *sämmtliche im Kronlande Ungarn befindliche Judengemeinden*, mit Ausnahme Zweier, die sich loyal benommen haben,* nach Verhältniss ihres Vermögens und Familien-Anzahl umzulegen.

Hogy hogy viselték magukat a zsidók magán a harcmezőn, arról két beces levél ad fölvilágosítást, melyek dr. Kohn Samuel, pesti rabbi birtokában vannak és melyeket *Görgey Arthur* és *Klapka György* azért küldtek a pesti zsidó papnak, hogy ez készülőtörténetében a zsidók résztvételéről a szabadságharcban fölhasználja:

Görgey Arthur ezt írja:

»Kivánatának eleget teendő, előre bocsájtom, hogy én voltaképen csak azon zsidó vallásu honvédek magatartásáról tanuskodni vagyok hivatva, kik én alattam szolgáltak. Ezek *fegyelmerttségben, személyes bátorság és szivós kitartásban — tehát minden katonai erényben — derekasan versenyeztek a többi bajtársaikkal*. És miután az osztrák és orosz főhadakkal a honvéd hadsereg épp azon része — a gyászos végü temesvári csalát kivéve — mindig és nem minden jó siker nélkül állott szemben, melyet én vezéreltem: bátran konstatalhatni, hogy a *többi önállóan működött magyar vezérek tapasztalatai sem lehettek e tekintetben az enyéimnél kedvezőlenebbek*.»

Klapka György tábornok 1889. decz. 19-ikéről keltezett leveléből a következőket közöljük (A magyar levélre Klapka németül felelt s hogy kijelentései a forditás alatt betűvel se változzanak, adjuk azon a nyelven, melyen azok íródtak.)

* A főhadparancsnokság leirata meg is nevezi ezt a két községet, de kíméletből nem írjuk ki a nevüket. Szerk.

»An unserem Unabhängigkeitskampfe — írja Komárom halhatatlan védelmezője — in den Jahren 1848 und 49, betheiligten sich in der *hingebendsten* Weise auch unsere israelitischen Landsleute. Sie betheiligten sich nicht nur durch die *grossen materiellen Opfer*, welche sie der Sache brachten, sondern auch durch ihre *Theilnahme an dem Kampfe selbst*

Gleich bei Errichtung der ersten 10 Honvéd-Bataillons traten *zahlreiche* israelitische Jünglinge in deren Reihen. Ich war mit der Errichtung des 6. (Veszprémer) Bataillons betraut und erinnere mich, dass von den 800 Mann, aus welchen das Bataillon bestand, beinahe ein *Zwölftheil* Juden waren. *Ebenso zahlreich* waren dieselben bei dem 3. (Szegediner) Bataillon zu finden, wozu hauptsächlich die Banater Juden ihr Contingent stellten.

Viele Juden befanden sich in dem 4. (Raaber), 9. (Kaschauer) und im *grössten Theile* der übrigen Bataillone.

Sie fochten *täpfer und mit Auszeichnung* gleich zu Anfang des Feldzuges und auch später bis zu dem unglücklichen Ausgange des Krieges und der Katastrophe von Világos.

Viele derselben fielen auf den Schlachtfeldern und eine grosse Zahl avancirte zu Offizieren, worunter Manche, die auch heute leben.

Mehrere von den jüdischen Offizieren wurden für ihre *bewiesene Tapferkeit auf dem Schlachtfelde* mit dem militärischen Verdienstorden ausgezeichnet, so Hauptmann Arányi Mór, der bei Czibakháza seinen Commandanten Grafen Leiningen durch einen kühnen Angriff aus der Gefangenschaft befreite.

Hogy a zsidóknak mennyi megerőltetésükbe került, míg kivivhatták azt, hogy engedjék őket is részt venni a haza védelmében, azt megírta *Táncsics* Mihály »Életpályám« című munkájában. Különben csak mult héten közöltük *Batthyányi* Lajos gróf miniszterelnök feleletét a német polgárok tiltakozására. *Szemere* Bertalan, miniszterelnök az 1849-iki szegedi országgyűlésen beterjesztette a zsidók egyenjogúsításáról szóló törvényjavaslatot, melyet azzal indokolt, hogy a magyar nemzet a zsidósággal ugyanis összeforrt már. »*Összeforrasztott* — ugymond — *a vér, melyet a zsidók a magyar harcsteréken a magyar szabadságért ontottak; össze az a páratlan sok áldozat, miket a zsidók a magyarság ügyéért hoztak.*«

És a képviselőházban mégis merte valaki azt a szót kimondani, hogy a zsidók megbizhallanak. Persze, persze, hogy főképen a gyűlölet hálványát imádó néppárti hittelekezet egy öreg prólátája mondta, már pedig Báál papjairól már Eliáhu mutatta ki, hogy nem annyira gonoszak, mint ostobák.

— **Egyszerű ember hagyománya.** A pesti izr. hitközségnek szerény, jámbor tagja volt az öreg *Schnitzer* Dávid, kit nem sokan ösmertek és akik ösmerték, onnan ösmerték, hogy szorgalmasan járogatott el a rombach-utcza zsinagógába imádkozni. Akik szegyenkező, hajdan jobb napokat látott szegények fölsegélyezésére titkon gyűjtöttek, szintén ösmerték. A nyilvánosságot soh'sem keresett, egyszerű, derék és becsületes férfi f. é. április 1-én halt meg és a pesti chevra-kadisa, mint volt jámbor tagját illő tisztességgel temettette. Hogy aztán a napokban fölhották végrendeletét, melyben a gyermekek hátrahagyása nélkül elhalt öreg ur jókora vagyonáról in-

tézkedik, azt találták benne, hogy többek közt 14.000 (tizennégyezer) frtot hagyományozott a pesti hitközség jótékony és kultáris intézeteinek és 3000 (háromezer) frtot a chevra-kadisának. A nemes hagyományozó, ki jártas volt a héberösmeretekben is, nagybátyja és nevelő atyja volt *Schnitzer* Ignácznak, az ösmert írónak és a »Neues Pester Journal« hajdani szerkesztőjének.

— **Még egy hazaáruló.** Most *Stojalovszky* páter-ről van szó. *Stojalovszky* páter-ről, erről a viszontagságos életű kalandorról, a ki képviselő is — odaát Ausztriában. Ezt az urat üzelmel, renitentiája miatt már a papi talárból is kiugratták; de a pápa ő szentsége megint csak visszafogadta. Ez az ur csinált keresztény szociálizmusban és demokráciában és a politikai üldözés elől menekülve, megfordult Magyarországon és Budapesten, ahol zsidókkal védette magát és gyönyörűséggel élvezte a magyar vendégszeretetet. Mindezt a legelső kínálkozó alkalommal — miután szénája rendbe került — úgy hálálta meg Bécsben, hogy lepiszkolta Magyarországot és a sárba rántotta a zsidót. Erről az urról, aki természetesen szintén a legvehemensbb módon támadta a zsidóságot a *Dreyfus* be nem bizonyított dolga miatt — most sokkal bizonyosabb dolgokat sűtnek ki: azt, hogy hazáját és egyházát egyaránt elárulta. A *Dziennik* Polskinak Orosz-Lengyelországból efelől a következőket írják: *Stojalovszky* tárgyal *Brock* orosz zsendártábornokkal s evvel a következő megállapodásokra juttott: 1. *Brock* utlevelet ad *Stojalovszkynak*, melynek alapján ez Oroszországban szabadon agitálhat. 2. *Brock* *Stojalovszkynak* mindennemű agitációt megenged szóban, írásban egyaránt, de az írásbeli agitációk *Brock* cenzurájának vetendők alá. 3. *Stojalovszky* arra kötelezi magát, hogy odahat, miképen a római katolikus klerus Lengyelországban elszakad a római egyháztól és külön nemzeti egyházzá alakul. *Stojalovszky* ezen szolgálatért jutalmául a *czenstochani* szent kolostort kapná. — Az idézett lap azt mondja, hogy azt a kolostort évenként sok ezer zarándok látogatja és egy milliónyi vagyonnal rendelkezik. A D. P. azt is megírja, hogy sokáig nem akarta ezeket az adatokat közzétenni, de olyan bizonyítékokat juttattak hozzá, hogy tovább nem hallgathatott. — Mit szól ehhez az Alkotmány és a Magyar Állam? Vajjon általánosítanak-e most is, amikor egy páter haza- és egyházárulásáról van szó?

— **A Jewish Colonisation Association** április hó második felében, Brüsszelben tartotta meg évi közgyűlését. *Lewen Narcisse* bemutatta az 1897. évi tevékenységről szóló jelentést. Az argentiniai zsidó kolóniák a következők: *Mosesville*, *Mauricio*, *Clara*, *San-Antonio*, *Baron de Hirsch*, *Rachel*, *Kirjath-Arbah*, *Carmel*, *Maisons-Isolées*, *Eben-Charisa*, *Ida*, *Miguel*, *Ros-Pinoh*, *Aschiras*, *Perlisa*, *Los-Moscas*, *Barreros*, *Belez*, *Feinberg*, *Baro* nde *Günzburg*, *Sonnenfeld*, *Bazavilbazo*, *Primero de Maya*. Eme kolóniák lélekszáma 7015, közülök 1339 férfi, 1381 asszony, 2387 fiu és 1908 leány. Mindezek együttevve 1364 családot alkotnak. A legnépesebb telep *Mauricio* (979), *Mos-essville* (881) és *Baron de Günzburg* (796). Legkevesebb lakója a *Ros-Pinohnak* (71) van. A lefolyt esztendőben a zsidótelepek szántóvetői 22731·5 hektárt búzával, 13806·5 hektárt kenderrel, 2713 hektárt kukoriczával, 481·5 hektárt lóherével, összesen 39827 hektárt vetettek be. Kerti veteménynyel és gyümölcsessel 174 hektárt miveltek. Palesztinában is támogatott az egyesület néhány zsidó kolóniát, ugyszintén *Cyprusban*, *Észak-Amerikában* és *Oroszországban*. Támogatott iskolákat, különösen földmives iskolákat is.

— **Reform** A pesti hitközség a növekedő igényekkel szemben megkísérelte azt, hogy halottemlékeztető (hazkara) imádságot az esedékes s eddig szokásos ünnepnapokon háromszor tartat muszafistentiszteletet hazkarával együtt. A kísérlet, melynek kipróbálására egy teljes esztendő állott rendelkezésre — ma már ez konstatalható — nem vált be olyan mértékben, amint azt méltán várták tőle. Ma újra hangos a panasz azok részéről, akik szeretteik emlékének áldozni kívánnak a szokásos ünnepnapokon, mert a közönség nem oszlik el arányosan, az egyes hazkarak szerint s így a torlódás elkerülhetetlen. Evvel a bajjal szemben *Goldziher* Ignác dr. a hitközség titkára, a hírneves tudós, egy okos ötlettel állott elő, amely alkalmas arra, hogy a halottemlékeztetők alkalmával ma ezek számainak megszorodása ellenére is mutatkozó torlódást természetes alapon oszlassa el. Azt ajánlja ugyanis, hogy ne csak a szokásos ünnepnapokon legyen halottemlékeztető, hanem rendszerint az azokat megelőzőkön is, ami kettős ünnepnapokon kétségtelenül lehetséges. Vallástörvény nem állja útját ennek a reformnak, mert semmiféle »din« nem rendeli meg, hogy a »hazkara« mely ünnepre essék s a halottemlékeztetők mai beiktatási rendje csak szokáson alapul, amelyen sérelem nélkül lehet változtatni. A hazkarának két napra való áttételének, illetőleg a halottaik emlékének áldozni kívánnak tömege elosztásának az az előnye is megvolna, hogy az ünnepi istentiszteletek ájtatos közönsége megszólhatnék s bár a népesség hiányát ma sem lehet nagy ünnepekről panaszolni — az eddigi hazkara nélkül való szokásos ünnepnapokon több közönség volna a templomokban.

— **Zsinagóga és ünnepélyes megye-gyűlés.** Árva vármegye, melynek Liptóval közös főispánja van, csak f. hó 16-ikán ünnepelte meg a megye székhelyén, Alsó-Kubinban, a 48 as törvények szentesítésének félé százados fordulóját. Ez alkalomból ünnepi istentiszteletet is kellett tartani, mely megtiszteltetés — mivel e napon a többi felekezetek templomaiban ünnepelni nem lehetett — a zsinagógának jutott. Árva megye 48 at ünneplő diszközgyűlésének meghívóján rajta is volt, hogy a diszközgyűlés előtt ünnepi istentisztelet lesz — a zsinagógában. És meg is volt az ünnepi istentisztelet, a melyen a megye urai, *Kürthy* Lajos főispánnal élükön, testületileg jelentek meg. A szónok *Horovitz* Jenő alsó-kubini főrabbi volt, a ki igen szép magyar beszédben lelkesítette a megye urait és hivat. Beszédjét e kérdés köré fűzte: Mit kívánunk Isten tőled? Szabad hazát, egyetértést és szeretetet kívánt az ünnepi szónok, mint a melyekből Magyarország jövője épül és multja kiserkedt.

— **A Vigyázó-féle pályadíj.** A Petőfi társaságnál a héten hirdették ki a Vigyázó-féle pályázat eredményét. Több mint száz jó és rossz poéta pályázott rá verssel, de a bírálók: *Ábrányi* Emil, *Tolnay* Lajos és *Szabó* Endre a »Testvércsillagok« jelligéjü Hugomhoz« című költeménynek ítéltek oda a pálmát. A jelíges levél fölbontatván, kitünt, hogy a legjobbnak tartott költeményt *Palágyi* Lajos, a kitűnő poéta írta, a kinek pompás, főképpen vallásfilozófiai költeményeiben az »Egyenlőség« olvasói is szívesen gyönyörködnek.

— **Zsidó népkonyha Vilnában.** Vilnában is népkonyhájuk van a zsidóknak, melyet keresztények is sűrűn vesznek igénybe. A lefolyt 1897 évben 165000 ebédet szolgáltattak ki 4 kopekjával, holott egy-egy ebéd előállítására legalább 8 kopekba kerül. A vilnai zsidó népkonyháról az egyébként antiszemita »*Wilensky* Wjestnick« a következőket írja: »Figyelmet és elismerést érdemel, hogy a vilnai zsidó lakosság olcsó

népkonyhájából nem csak hogy nem utasítja vissza a keresztény vendégeket, hanem ugyanazon vendégszeretettel látja őket, mint a hitfeleket. A népkonyha látogatói között naponta átlag 120 akad keresztényhitű, tehát 15%. Nem hagyható figyelmen kívül, hogy az egyesület pártoló tagjai, kik a népkonyhát ellátják, kizárólag zsidók és pedig nem is a leggazdagabbak. A népkonyha támogatói jobbara a közép- és munkásosztályból kerültek ki.«

— **A bécsi hitközség** április hó 23-án tisztelgett az új osztrák vallás- és közoktatásügyi miniszter, *Bylandt* *Rheidt* gr. előtt. A miniszter a hitközségi iskolaügy iránt behatóan kérdezősködött és meghallgatta a panaszokat. A fogadtatás vagy fél óráig tartott s a bécsi hitközség vezetői kedvező benyomásokkal távoztak a minisztertől.

— **A pécsi izr. négyesület** a héten a hitközség nagytermében *Weiller* Sarolta elnöklete alatt közgyűlést tartott. *Weisz* Gábor titkár fölolvasta az egyesület 3 évi működéséről szóló, lapunkban már ösmertetett jelentést, melyet egyhangulag tudomásul vettek s az elnökségnek a fölmentvényt megadták. A közgyűlés ezenkívül köszönetet szavazott a választmánynak *Kengyel* Janka indítványára az elnöknőnek, alelnöknőnek és pénztárosnőnek. Ezután *Engel* Mihályné, *Kengyel* Janka és dr. *Mendl* Lajosnéból álló bizottság előtt — miután *Weiller* Sarolta volt elnököt újra egyhangulag megválasztották — megajelték a választásokra a szavazást. Alelnökké dr. *Grünhut* Ignácznét és pénztárosnővé dr. *Fodor* Ignácznét választották. Választottak ezenkívül 40 választmányi tagot u. m.: *Alt* Julia, *Jánosi* Engel Lenke, *Engel* Berta, *Eisner* Ernestin, dr. *Fürst* Gyözőné, *Füchsl* Arnoldné, *Fürst* Emma, *Gutmann* Regina, *Glass* Betti, *Grünhut* Kálmánné, *Hirschfeld* Katalin, *Jakobovits* Adolfné, *Justus* Adél, *Kann* Ignáczné, *Kengyel* Janka, dr. *Krausz* Jenőné, *Kaufer* Dávidné, *Krausz* Klementin, *Lenkei* Lajosné, dr. *Mendl* Lajosné, *Mitzki* Etelka, *Naschitz* Róza, dr. *Nemes* Vilmosné, *Oblath* Paula, *Porges* Jeanette, *Pollák* Sománé, *Paunz* Hedvig, dr. *Perls* Árminné, *Präger* Jánosné, *Reich* Hermin, *Ruh* Valéria, *Schwabach* Róza, *Stern* Károlyné, *Csepreghi* Schapringer Hedvig, *Tausz* Róza, *Tauszig* Ilka, *Tauszig* Matid, dr. *Tolnai* Vilmosné, *Ullmann* Irma, ifj. *Löwy* Adolfné.

— **Az óbecsei chevra kadisa** f. év, április hó 20 án tartotta meg rendes évi közgyűlését *Fränkel* Sámuel örökös elnök elnöklete alatt. Az elnökölő, üdvözlő szavai után a szent egyelet három évi munkásságát ismertette. Az egybegyűlt tagok a beszámolást tetszéssel és örömmel vették tudomásul. Ezek után megalakították a választmányt, mely a következőkből áll: pénztáros: *König* József, kurátorok: *Goldstein* Adolf és *Stein* Gyula; választmányi tagok: *Herzeg* Géza, *Koch* Herman *Löwy* Gyula, *Freund* József, *Schik* Ignác, *Waldner* David és *Strausz* Salamon.

— **Malbis Arumin egyesület Gyulafehérvárt.** *Bervei* Jónász Adolf hitközségi elnök megválasztatása alkalmából rendezett banketten *Altmann* József tanító azt indítványozta, hogy egy szegény gyermek fölruházó egyesületet alapítsanak. Az egyesületet azóta nyelbe ütötték, alapszabályait a belügyminiszter jóváhagyta s a minap megválasztották a tisztikart is, mely a következő: elnök *Mandel* Manó, alelnök *Deutsch* Mór dr., választmányi tagok: *Bervei* Jónász Adolf, *Fischer* Sándor főrabbi, *Springer* Adolf, *Schuller* Lajos ellenőr, *Mayer* Ödön dr., *Fürst* David, *Moskovitz* Armin pénztáros, *Hartenbaum* Samu dr., *Náthán* Bernát dr., titkár *Altmann* József, jegyző *Kun* Henrik.

— Az aradi izr. kiházasító-egylet vasárnap délelőtti közgyűlést tartott, a melyet *Kohn S. N.* elnök nyitott meg. *Neumann Ármin* titkár fölolvasta a választmány évi jelentését, mely után a fölmentvényt a tisztikarnak, ugyiszintén a választmányának megadták. A választmány indítványt tett az alapszabályok módosítása érdekében, melyet elfogadtak. *Kronberger Mór* indítványára *Deutsch Bernátot*, az aradi izr. hitközség elnökét és *Hirschl Zsigmondot* tiszteletbeli tagoknak választották meg. A tisztújítás eredménye a következő: Elnök: *Kohn S. N.*, alelnök: *Rosenberg Lipót*, alaptőkegondnok: *Éles Ármin*, pénztárnok: *Moskovitz Izidor*, ellenőr: *Deutsch Ármin*. Választmányi tagok: *Deutsch Mór*, *Goldfeld Lajos*, *Hirschl Zsigmond*, *Kronberger Mór*, *Löwinger Ferencz*, *Pollák Gyula*, *Preisach Vilmos*, *Roth Lajos*, *Singer Adolf*, *Wechsler Ede*, *Weisz Dávid*, *Weisz Sándor*. A számvizsgáló-bizottság elnöke: *Böhm Adolf*, tagok: *Grossmann Jakab dr.* és *Holländer Ignác*.

— Általános osztrák-zsidó szövetség. Új egyesület készül e czímen Ausztriában, melynek megalakulása érdekében április hó 24-én népes tanácskozás volt. Részt vett abban több orsz. képviselő és számos vidéki hitközség küldötte. A szövetség tulajdonképpen hitközségek egyesülete kíván lenni, olyan a minő Németországban van. Tagjai azonban magánemberek is lehetnek. A szervezés munkáját a bécsi hitközség vezeti, a mely legközelebb alakuló ülést hív egybe.

— Zsidó muzeum-egyesület. Bécsben van ily czímű egyesület, a mely — mint az I. M. I. T. is ígérte és kísérletezett véle — fölolvásokat szokott rendezni. Az utolsó ilyen fölolvásás Bécsben az idén f. május hó 9-én kerül sorra. A fölolvásó *Glücksmanu Henrik* lesz, a ki egy modern *Hiob* lyrájáról fog beszélni, szavalni pedig a mi földink, a híres *Sonnenthal* fog. Az egyesület műtárgyai folyton szaporodnak és a muzeumi tárgyaknak is sok a látogatójuk, peszach ünnepeken háromszázan nézték meg az érdekes kollekciót. Az is érdekes, hogy az egyesület *belépti díjak* mellett tartja meg fölolvásait, míg nálunk ingyen is csak a szeminárium tanulói érdeklődtek. Ebből a néhány sorból némienemű tanúságot is lehetne kihűvelyezni.

— Az erkölesprédikátor. *Bakovinacnak* hívták és községi előljáró volt Sziszekben. Ebben a minőségben sok alkalma nyílt antisemitáskodásra, mert az volt testétől lekeztől és élénk összeköttetésben állott az osztrák zsidó-hecz-rendezőkkal. Természetesen nagyban oktatta a zsidókat erkölesre, becsületességre, felebaráti szeretetre. Minderre, úgy látszik, sok jogzime volt; mert most, hogy hivatalából elcsapták és megmérgezte magát, küldt, hogy közpénzekből, melyek részint emberbaráti intézményeknek voltak szánva, vagy 20—30,000 frtot elikkasztott.

— Dániából. *Trier Hermant*, az ünnepeit filontrópot és politikust a dán folketing (képviselőház) alelnökét, a koppenhágai polgári (városi képviselő) testület elnökévé választották.

— Eljegyzés. Árvaink atyját nagy öröm érte. (Nevét, azt hiszük, nem is kell megmondanunk, mert mindenki kitalálja, hogy *Deutsch Jakabról*, a pesti izr. hitközség párját ritkító árvaházának nagyérdemű elnökéről van szó, ki lehetővé tette, hogy az az intézet most 100 árvával többet vehet föl, mint mikor ő vette át a vezetést). Egyetlen gyermeke, a minden tekintetben édes atyja nyomdokaikba lépő dr. *Deutsch Ernő*, a *Stefania* gyermekkorház alorvosa jegyet váltott özv. *Perlmutter Adolfné* kedves és szép leányával, *Gizella k.*-nyal Bpestről.

— Paplakodalom. *Wiener Mark dr.* községi fő-rabbi feleségül vette *Schwarz J.* csáktornyai főrabbi

leányát, *Czeczilia* kisasszonyt. Az esketés szertartásos részét az örömapa végezte, míg esketési beszédet a menyasszony bátyja, *Schwarz Mór dr.* turócz-szt.-mártoni fő-rabbi intézett a fiatal párhoz. Az esküvőt vidám lakoma követte, a melyen számos pohárköszöntőben ünnepezték a jelenvolt négy papot, az örömapát, a vőlegényt, *Neumann Ede dr.* nagykanizsai papot és turócz-szt.-mártoni rabbit. Ugyanitt megemlítjük, hogy a leánya esküvője alkalmából Csáktornyan időző turócz-szt.-mártoni papot, *Schwarz Mór drt* a hitközség vendégszónoklat tartására kérte föl. A felkért pap készséggel felelt meg a 30 év óta Csáktornyan működő rabbija iránt nagy tisztelettel viseltető község kívánságának és zsúfolt templomban beszélt oly szépen, hogy a hitközségi elnök a képviselőtestület élén mondott neki köszönetet.

— Magyarosító tanító. A vallás- és közoktatási min. *Alexander Ignác* német-kereszturi tanítót, a magyarosítás körül szerzett érdemeiért 50 frt jutalomban részesítette.

— Zsidók Bosnyákországban. Az antiszemitaizmustól mentes Bosnyákországban és a Hercegovinában a zsidók (a lakosság 0.52 százaléka) is teljes mértékben élvezik azt a vallásszabadságot és a felekezeteknek azt az egyenlőségét, a mire az országos kormány kiváló gondnal ügyel, mint az ország belső békéjének egyik lényeges biztosítékára. Ennek megfelelőleg a zsidók hitközségi autonómiája zavartalanul működik. *Banjalukából* írják lapunknak, hogy az ottani osztrák-magyar zsidó hitközség a minap tartotta meg évi közgyűlését és ez alkalommal *Mittler Adolfot*, a *Schmarda*, *Rotter* és *Perschitz* czég banjalukai képviselőjét választotta meg elnökül.

— A dévai Poel-cedek jótékonyági egyesület 1897. évi működéséről szóló jelentésből az látszik, hogy ez az egyesület ötödfélszáz forintot költött tisztán jótékony czelokra. Az évi bevételek 616 frt 18 kr-ra rugtak. Érdekes, hogy az egyesület főnállása óta vallás és nemzeti-ségi különbség nélkül 525 esetben nyújtott segélyt.

— Hogyan támadnak a sionisták. Nagyváradról írják, hogy ott a minap egy kopottas külsejű zarándok fordult meg, aki *Brodski Vilmos* drnak mutatkozott be s mindenfelé a sionizmüst propagálta, a melyről lelkes hangon, átszellemült arcczal beszélt. A nevezett, amint maga beszélte, kiewi születésű és életének rémregénybe illő története az, ami szerintünk sionistává tette. Szüleit az 1881-ik évi zsidóüldözések alkalmával Oroszországban meggyilkolták. Ő c-e, Áron, jogász volt és szülei meggyilkolása hírére szülővárosába jött, felelősségre vonván a város kapitányát, aki a zsidóüldözések értelmi szerzője volt. Igazságot nem kapott, minél fogva a nihilisták közé szegődött s a kapitány ellen merényletet követett el. Ezért Szibériába vitték kényszer-munkára, ahol 1889-ben meg is halt. *Brodsky Vilmos dr.* a mai zarándok, aközben Boroszlóban és Göttingenben tanult az egyetemeken, de hazatolonczolták *Kiewbe*, ahol legelőbb is arról értesült, hogy hugát meggyalázták. *Brodsky dr.* ezért tetteleg bántalmazott egy grófol, minél fogva 7 évi kényszer-munkára ítélték. 1894-ben azonban kegyelmet kapott, de rendőri felügyelet alatt állott, mely elől Bécsbe menekült. Itt lett a *Herzl dr.* eszméjének rabjává és apostolává, amit fölolvásásairól kapott igazolványai bizonyítanak. *Brodsky* most megint menekül. Svájcba vagy Angolországba akar menni. Nagyváradra Kolozsvárról jött, ahol ellátták utiköltséggel. Ha ilyen ember sionistává válik, annak legalább van oka. De ilyen emberek másutt a modern Európában elképzelhetlenek.

— **Ünnepi beszédek.** A 48-as események ünneplése alkalmából tartott zsinagógai beszédek közül több füzet alakjában is megjelent. A szép hazafias beszédek közül eddig a következők érkeztek be hozzánk: 1848 márczius 15. *Venetianer* Lajos dr. újpesti főrabbitól, kiadta a hitközség, jövedelme az iskola-alapra fordítottik. — *Szabadság ünnepén*, Löwy Mór dr. temesvári főrabbitól. — *Emléknapp*, Wezel Dió-i Sámuelről. Jövedelme a Poel Cedek egyesület javára esik. A füzet ára egyiken sincs megjelölve.

— **Felolvasás.** Dr. *Vermes* Mór fővárosi gyakorló orvos a napokban ezen czim alatt: »*Az orvos feladata élet- és baleset biztosításoknál*« felolvasást tartott az orvosi körben. Előadása bevezető részében felsorolta az ókorban létezett hasonczélú intézményeket, majd pedig áttért a jelenleg működő társaságok ismertetésére. A biztosító társaságok egyik legkiválóbb tényezője a bizalmi orvos, a ki, felolvasó szerint, csak akkor teljesítheti a reá bízott teendőket kifogástalanul, ha megfelelő előképzettséggel bír. Dr. *Vermes* szükségesnek tartja tehát, hogy az egyetemen leendő biztosító orvosok számára kurzusokat tartsanak.

— **Zsidó gazdász.** Hogy mennyire helyt állhatnak a zsidók hármely pályán, melyre lépnek, bizonyítja az, hogy a melburni állami gazdasági főiskolán egy *Loel* Bert nevű hitfelünknek ítelték oda a nagy aranyérmet, mert a gazdászok közül őt találták a legméltóbbnak.

— **A zsidó kézműves iskola.** A poltavai (Oroszország) zsidó nőegyesület most nyitott kézműves iskolát és legközelebb zsidó kézművesek és munkások számára szombatesteri tanfolyamokat is nyit.

— **Iskolaavató.** A szaloniki fluiskolának, melyet az Alliance Isr tart fenn, új szárnyépületét, melyet *Hirsch* báróné építtetett, a minap adták át rendeltetésének.

— **A szentföldre** Németországból nagyobb zsidó zarándoklat indul, amely a világtörténelmi és zsidó történelmi jelentékenyebb régiségeket, valamint a zsidó társadalmi intézményeket behatóan fogja megsejmelni. Megnézik az összes zsidó földműves telepítvényeket, Karmel, Galilea hegységeket, Jaffa, Nazaret, Tiberias, Jafed és Damaskus városokat, Kairót, a piramisokat stb. és természetesen elsősorban Jeruzsálemot.

— **Nyugalomba vonuló tanító.** *König* Mór, a dunaszerdahelyi izr. elemi iskola érdemes tanítója betegsége folytán, 28 évi áldásos tevékenysége után nyugalomba vonul. Hálás tanítványai ez alkalomból értékes ajándékkal készülnek meglepni egykori mesterüket.

— **Hymen.** *Gruber* Nándor szerelő a Ganz-féle gyárban eljegyezte *Pollak* Janka kisasszonyt, *Flesch* Bernátnak a pesti chevra kadisa aggokházabeli gondnokána unokahúgát.

Kovács Fülöpnek, a magyar kir. államvasutak érdemekben dus felügyelőjének, ki a vizstérítési ügyosztályt vezeti, leányát, *Kovács* Irén kisasszonyt eljegyezte *Fekete* Fülöp iglói városi mérnök.

Herzfelder Hugó, fővárosi nagyiparos, uhlánushadnagy, jegyet váltott *Holitszer* Frigyes szép és művelt leányával, *Vally* kisasszonynyal, Budapesten.

Löwy Adolf, a *Löwy* Frigyes és fia budapesti czég társfőnöke, eljegyezte *Steiner* Lajos budapesti ismert nagykereskedő kedves leányát, *Rudolfint*.

Lemberger Simon, az *Auer* Dávid és társa budapesti czég képviselője, jegyet váltott özv. *Freund* Móríczné budapesti háztulajdonosnő szép leányával, *Bertával*.

Vihar.

— *Salamon Ibn Gabirol.* —

Lelkem viharzol nyughatatlan;
Forrongsz agyam, miként a kattan;
Akár a tűz, mely lángra gerjed, —
S nyomán a füst az égre terjed;
Kerék vagy, mely földünk bejárja;
A gond kavargó tengerárja; —
Örvénytoroknak forgatagja,
Mely föld küszöbit mélybe kapja.
Ha fittyet hánysz a nagyvilágnak,
Gyötrelmei nyakadra hágnak;
De vesd csak félre bölcseséged:
S diszköntösét kínálja néked.

Ez a keserv, — mely üldöz engem;
Bösz kínjaim ki tartja féken?!
Elepedek egy szellemtársért,
Hiába! Mindig csalódás ért.
Mit a világ nyújt, csupa harc és hát? —
Ugy lenézem vigyorgó arczát,
Utódom én, ha fényem végett
Zavart szeme homályba réved; —
Pedig szeretni lenne vágyam,
Ha rád mosolyogni tudna lágyan.

A sok gazság immár elég volt;
Fordulj, világ! Légy fényes, égbolt!
Eleg volt a rabszolgaságból,
Mit szenvedett a bölcs, a jámbor;
A büszke ezédruzt már eléggé
Nézték le giz-gaz törpeséggé.
El, félre tölem! gonosz lények,
Kik pöffeszkedre oly szegények; —
Izgóya nép, mely küzd az észszel
S eszményimért szidni merészel!
Világ! ha van benned önérzet,
Tovább vigaludk te se nézzed; —
Mert így a nap lányit megejtén, —
A bulgaságot nemzik nyeglén.

Mit háborogsz, te tüskéfészek?
Hogy a tudás mélyére nézek, —
Hol elmém kincsekért leásott,
Hirdetve a világgosságot? —
Mivel ti a fényt nem látjátok:
Verjen meg engem is vakságtok?
S frigyem, a mit a bölcseséggel
Az Ég kötött meg, oldjam széjjel?
Veled szakítsak, anyám, lelkem,
Ki fölém hajlasz örömtelten?
Vadul kitépjem lelkem ékét,
Le — homlokomnak dicsőségét, —
Ha szent folyói édenének
Tisztán és enyhén felém térnék? —
Oh, édes gyönyör, ír szívenre,
Mit érzek partjain merenge;
Föl, a magosba, égi lélek!
Gyulj fel tüzén a bölcseségnek,
S esküdjél fönnen és merészen:
„Én az örök Istent fürkészem, —
Fürkészem, megismerni készen!“

Farkas Emil.

* **Sírok ápolása.** A kerepesi-úti és a központi izr. temetőben levő sírok és családi sírboltok gyepezéséről és öntözéséről valamint egyáltalán az ápolási munkálatokról a *pesti chevra kadisa* gondoskodik. Ide vonatkozó megrendelések a szent egyet titkári hivatalához (VI., Laudon-utca 3. sz.) intézendők.

* **Lelkészek, tanítók és hitközségi alkalmazottak,** kik egy elsőrendű kedvelt belföldi életbiztosító társaság részére működni kívánnak, hogy maguknak állandó, mellékjövedelmet biztosítsanak, kéretnek ajánlatokat »tisztességes kereset« jelige alatt Goldberger A. V. hirdetői irodájához, Budapest, IV., Váci-utca 9. intézni.

* **Díjmentes tagfölvétel.** Az alkotmány 50 éves jubileuma alkalmából a »Zion«-egylet VII., Erzsébet-körút 26. sz. a. irodájában naponta a hivatalos órák alatt (9—12; 3—6) május hó végeig a szokásos fölvételi díj nélkül vesz föl tagokat. Telefo n 59—49.

* **Családi és nemesi czimerek,** régi festmények javításait, olajfestményeket, művészi kivitelben eszközöl: *Linhart Vilmos,* arczképfestő műintézete, Budapest, VIII. Hunyady-utca 27. szám (saját házában). Telefon.

* **István téglagyár részvény-társaság.** E társaság ma tartotta közgyűlését *Székely Ferencz* elnöklése alatt. Az évi mérleg 26,056 forint 54 krajczárt mutat. Az igazgatóság indítványozza, hogy a jutalékok és dotációk levonása után 17,500 forint osztalékkul fizessenek ki, azaz részvényenkint 5 frotot és a fenmaradó 2172 forint 5 krajczárt új számlára írják elő. A közgyűlés a jelentést egyhangulag tudomásul vette s a felmentéseket megadta.

Legismeretesebb
magyar
gyártmány.

Gőzcséplők

Minden az összes gazdasági gépszakmába vágó
felvilágosítással és tanácscsal,
ugyszintén

általános árjegyzékkel
vagy részletes

költségvetéssel,

szívesen és díjmentesen szolgál.

Első Magyar Gazdasági Gépgyár
részvény-társulat.

Gyártelep: Budapest, külső váci-út 7. szám.

Czímre ügyelni tessék!

A rozsnyói izr. hitközség előljáráóságától.

Pályázat.

A rozsnyói (Gömör m.) izraelita hitközségnél a kántori állás betöltendő. Pályázótól megkivántatik, hogy שוהט ובורק וקורא legyen, jó hanggal birjon, zenei képesítését okmányokkal kimutathassa s 3 elismert rabbitól קבלות-a legyen. Fizetése 600 frot, megelégedés esetén fizetése azonnal 700 frotra emeltetik. Továbbá kényelmes természetbeni lakás, fél שחיטה és a szokásos mellékjövedelem. Pályázati határidő július 1-jén jár le, mikor az állás is elfoglalható. E napig a kellően felszerelt folyamodványok, melyekben az életkor és a családi állapot feltüntetve legyen, — alulírt előljáráshoz betérjesztendők. Probára csak a meghívottak jelenkezhetnek, de az uti költségek csak a megválasztottnak térítettnek meg.

Rozsnyó, 1898. április 15.-én.

Dr. Gutlohn Henrik,
elnök.

Demeter Lajos,
jegyző.

HIRDETÉSEK.

Izraelita siketnémák országos intézete.

Budapest, VII. Bethlentér 2. sz.

Uj növendékek fölvétele és az Ő Felsegeik nevére létesített »Ferencz József és Erzsébet alapítványi helyek« betöltése végett pályázat hirdettek. — Folyamodványok ez évi május hó 20-ig az intézet igazgatóságánál nyújtandók be.

Az intézet vezérlő bizottsága.

MATTONI

„Erzsébet” Sósfürdője

gyógyhely BUDAPESTEN (Budán).

Idény május 1-től szeptember végeig.

Kiváló gyógyhatással bír

női bajokban és altesti bántalmakban.

Rendelő orvos:

Dr. BRUCK J., az országos közegészségi tanács rk. tagja
V., Nagykorona-utca 23. szám.

Egészséges fekvés, jutányos lakások, jó vendéglő.

Pontos közlekedés a társaskocsikon reggeli 5 órától kezdve.

Áltomái hely:

Ferencz József-tér, a régi loyd-épület közelében.

MATTONI FÉL
GIESSHÜBLER
legtisztább égvényes
SAVANYUKUT

Huzás már május hó 11-ik és 12-én.

A legszebb játék ez idő szerint az
osztályosorsjáték.

Legnagyobb nyeremény

1.000,000 KORONA

és még számos

nagyobb főnyeremény; 100,000 sorsjegy közül
50,000 föltétlenül nyereménnyel huzatik ki.

Kaphatók:

BLAU FERENCZ és FIA

m. gyar. királyi szabad. osztályosorsjáték főelárusítóinál

BUDAPEST,

VI. ker., Szerecsen-utca 13. szám.

A sorsjegyek ára:

Egy egész 6 frt. Egy fél 3 frt. Egy negyed
1 frt 50 kr. Egy nyolczad 75 kr.

KOHN ARNOLD

gazdag sirkóraktárát

Budapest, Károly-körút 15. sz.

ajánlja mindazok figyelmébe, kiknek a sirkóállítás szomorú
kötelességét kell teljesíteniök.

Szép és pontos kivitelért és lehetőleg olcsó megszámitásért
kezeskedik a cég jó hírneve

→ Szombaton és ünnepnapokon zárva. ←

BUTOROK

részletfizetésre is legolcsóbban

kaphatók

Ehrentreu és Fuchs

Testvéreknél

Budapest, VI., Teréz-körút 8. szám.

A Magyar Aszfalt Részv.-Társaság

Budapest, VI., Andrassy-út 30. sz.

Elváltatja jótállás mellett legolcsóbban

aszfalt-burkolatok

fektetését és nedves lakások, pinézék stb. gyö-
keres szárazzá tételét.

← TELEFON. →

II. magy. kir.
osztályosorsjáték.

100,000 sorsjegy,

50,000 nyeremény

130.160,000 kor. értékben.

Főnyeremény a legkedvezőbb esetben:

1.000,000 korona.

I. osztályu sorsjegyek árai:

$\frac{1}{1}$	$\frac{1}{2}$	$\frac{1}{4}$	$\frac{1}{8}$
6 frt,	3 frt,	1 frt 50 kr,	75 kr.

Kaphatók:

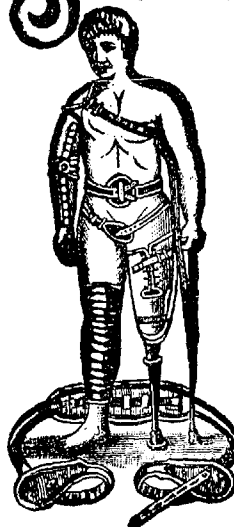
Szabó B. és Tsa

főelárusítóinál

Budapest, IV., Károly-körút 10.

Specialista
sérvkötőkben

Cs. és kir. osztr.-magyar
és belga kir. szabad.
Kitünt. Brüssel 1893,
arany érem és díszokmányyal.

KELETI-FÉLE
SÉRVKÖTŐ

a legtökéletesebb ezen nemben,
nem csuszlik, nem gyakorol kellemetlen nyomást.

Ára: egyoldalu 6 frt.
kétoldalu 12

Gyáramban készülnek ezenkívül:
múlábak, műkezek, műleges fűzők, egye-
nestartók, járó és nyújtó gépek, gummi
görcsér harisnyák stb.

Megrendeléseket pontosan eszközöl

KELETI J.

kötszerész és orvos-szabászi műszerész
BUDAPESTEN.

Főüzlet: IV., Koronaherczeg-utca 17. sz.
Gyár: IV., Rostély-utca 15 sz.

Nagy képes árjegyzék ingyen, zárt
borítékban.

„MERCUR“

Bank- és váltóüzlet r.-t. Budapest.
v. Dorottya-utca 12.

A magy. kir. szabad.

Osztálysorsjáték

II-dik sorsjátéka

folyó évi május havában veszi kezdetét.

Május 11-től október 12-ig
hónaponként egy húzás

60.000-től 100.000 koronáig emelkedő főnyereményekkel.
A főhúzásban pedig

600.000 koronás díj- és 400.000 kor. főnyereménnyel.
A főnyeremény a legszerencsésebb esetben

Egy millió korona.

Ezenkívül 20.000-től 200.000 koronáig több fő-, valamint
200-tól 10.000 koronáig számos kisebb nyeremény.

A sorsjegyek ára:
A május 11-12-iki húzásra:

Egész sorsjegy	6 frt — kr.
Fél sorsjegy	3 „ — „
Negyed sorsjegy	1 „ 50 „
Nyolczad sorsjegy	— „ 75 „

Mind a 6 húzásra:

Egész sorsjegy	80 frt
Fél sorsjegy	40 „
Negyed sorsjegy	20 „
Nyolczad sorsjegy	10 „

Tervezetek kívánatra ingyen.

LIPIK JÓDFÜRDŐ

SZLAVÓNIABAN.

KITÜNTETVE:

Budapest 1885. London 1892. Bécs 1894.
Róma 1894.

Vasuti állomások: **PAKRATZ-LIPIK** (déli vasút), **menettérti jegyek 33⁰/₁₀₀**, árengedménnyel és **OKUCSÁN** (m. á. v.) zónatarifa.

Egyetlen jódos alkalikus hőforrás a kontinensen. Állandó hőfoka 64° C. Hegyek által védelt égalj.

A lipiki hévíz nagymennyiségű natrontartalmánál (Magyar Ems), valamint magas hőfoka és jódos összetételésinél fogva ivó- és fürdő-kúra gyanánt a legjobb sikerrel használják a test nyákhártyáinak miúndannemű hurutos bántalmainál (gyomor-, bél-, gégehurut stb.); csúszos és köszvényes bajoknál e forrás első helyen áll az európai források között, ugyszintén mirigy- és vérbajoknál, görvélykórnál, izzadmányoknál stb. is. — Mint hivatalos fürdőorvos **Dr. Marschalko Tamás** működik.

Legnagyobb fényvel és pompával berendezett és színpaddal ellátott gyógyterem, új étterem- és kávéházi helyiségek, nagy új gyógyszállodák. Villamos világítás. Igen kiterjedt árnykos park. Pompás és nagy fedett sétány hazárhelyiségekkel. A legnagyobb luxussal és kényelemmel berendezett porcellán-, márvány- és izzaszó fürdők, terjedelmes fürdőmedenczék (Tepidarium).

Jódviz-szétküldés

mindig friss föltésben az igazgatóság által. Főraktár Magyarországon: **Edeskuty L.** Budapesten. Ausztriában: **Ungár S.** Bécs. **Jasomirgoltgasse 4.** és **Mattoni Henrik** Bécs, **Tuchlauben**, valamint minden nagyobb droguistánál. — Bármily fölvilágosítással készséggel szolgál

a lipiki fürdőigazgatóság.

Sürgőnyozim: Lottolukács Bpest	II. sorsjáték, I. osztályu sorsjegy. <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 25%;">1 egész frt 6.—</td> <td style="width: 25%;">1 fél frt 3.—</td> <td style="width: 25%;">1 harmad frt 1.50</td> <td style="width: 25%;">1 nyolczad frt .75</td> </tr> </table>	1 egész frt 6.—	1 fél frt 3.—	1 harmad frt 1.50	1 nyolczad frt .75	Nyeremények minden nagyságban azonnal kifizettetnek.
1 egész frt 6.—	1 fél frt 3.—	1 harmad frt 1.50	1 nyolczad frt .75			
Legnagyobb nyeremény a legkedvezőbb esetben egy millió korona.	LUKÁCS VILMOS magy. kir. szab. osztálysorsjáték főelárusítója BUDAPEST, Sas-utca 1.	13 millió 160.000 korona 50.000 pénznyeremények összesen.				
Telephon 17—44.	Sorsjegyek mind a 6 osztályban.	Nyereménylisták és megújítási sorsjegyek azonnal minden húzás után				
	<table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <tr> <td style="width: 25%;">1 egész frt 80.—</td> <td style="width: 25%;">1 fél frt 40.—</td> <td style="width: 25%;">1 harmad frt 20.—</td> <td style="width: 25%;">1 nyolczad frt 10.—</td> </tr> </table>	1 egész frt 80.—	1 fél frt 40.—	1 harmad frt 20.—	1 nyolczad frt 10.—	
1 egész frt 80.—	1 fél frt 40.—	1 harmad frt 20.—	1 nyolczad frt 10.—			

SCHLICK-FÉLE

Vasöntöde és Gépgyár Részv.-Társaság

BUDAPEST.

Gyár és irodák:
VI., Külső váczai-út 29-37. sz.

Ajánlja magát következők készítésére és szállítására, ugymint:

vashidak és tetőszerkezetek,
szögecselt és hengerelt vastartók,
gőzkazánok és gőzgépek, zsilipek,
átereszek

kiváló jónak bizonyult rendszer szerint,
kör-szivattyúk és vízvezetéki-csövek
minden nagyságban.

Főlhuzók kézi-, viz- és gőzerőre.
Vasúti kocsik.
»REFORM« víz tisztító készülékek (Popelka szabadalma).

A most befejezett első sorsjátékban nálam 60,000 és 10,000 koronás nyereményeken kívül a

600,000 korona jutalomdíj

== a 69686. számú sorsjegyre nyeretett és fizettetett ki. ==

A II. sorsjáték 6 osztályra beosztott nyere
ményei a következők:

1 jutalom	à 600,000 kor.	1 nyerem.	à 25,000 kor.
1 nyerem.	> 400,000 >	7 >	> 20,000 >
1 >	> 200,000 >	3 >	> 15,000 >
2 >	> 100,000 >	31 >	> 10,000 >
1 >	> 90,000 >	67 >	> 5,000 >
1 >	> 80,000 >	3 >	> 3,000 >
1 >	> 70,000 >	432 >	> 2,000 >
2 >	> 60,000 >	763 >	> 1,000 >
1 >	> 40,000 >	1238 >	> 500 >
5 >	> 30,000 >	90 >	> 300 >
31700 nyerem. à 200 kor. — 3900 nyerem. à 170 kor. —			
4900 nyerem. à 130 kor. — 50 nyerem. à 100 kor. —			
3900 nyerem. à 80 kor. — 2900 nyerem. à 40 kor.			

50,000 nyeremény

13.160,000 korona összegben.

Huzás már május 11-ikén.

BIHARI EDE

a magy. kir. szab. osztálysorsjáték főelárusítója

Főüzlet: Károly-körút 28 Károly-kaszárnya,

Iroda: VII., Kerepesi-út 20. szám.

Elad és szétküld az összeg előzetes beküldése mellett vagy pedig
utánvétellel I. osztályu eredeti sorsjegyeket:

$\frac{1}{1}$ 6 frt, $\frac{1}{2}$ 3 frt, $\frac{1}{4}$ 1 frt 50 kr., $\frac{1}{8}$ 75 kr.

Minden megrendeléshez a hivatalos tervet csatolom. —
A huzási jegyzéket t. vevőimnek a huzás után minden
további fölszólítás nélkül elküldöm

Megrendelések és pénzküldemények az irodába VII. ker.,
Kerepesi út 20. sz. alá czimzendők; budapesti t. vevőim
sorsjegyeket Károly-körút 28. sz. a., Károly-kaszárnya,
kaphatnak.

Legszerencsésebb esetben
a legnagyobb nyeremény

Egy millió korona.

היימליך אדולף
בראדשטייגלנאנער בודאפעשט קערעפעש. ר. שטראססע

HEIMLICH ADOLF

Budapest, Kerepesi-út 61. szám.

Ajánlja

gyári sirkőraktárát

mindazok figyelmébe, kiknek e szomorú kötelességet teljesí-
tíniök kell.

Olcso, szép és pontos kivitelért kezeskedik a cég jó hírneve.

Mielőtt a nagyérdemű

BUTOR

vásárló közönség szükségletét fedezné, ajánlható,
az országszerte ismert

LANDAU IGNÁCZ

aszfalos-, kárpitos-czégnél annak szolid-minőségű butorai-
ról, valamint előnyös áraitól meggyőződést szerezni.

Tisztelettel

LANDAU IGNÁCZ

Butorraktára

Budapest, Károly-körút 22. szám
(Röser-bazár).

GANZ ÉS TÁRSA

vasöntöde

és gépgyár részv.-társulat Budapesten.

KÉSZIT:

A) Gépeket és építési munkákat, teljes malom-
berendezéseket, vasúti kocsikat és vasúti föl-
száreléseket, transmissiókat.

SPECIALITÁSAI:

B) Kéregöntvény vasúti kerekek, váltók, zuzó-
művek, hengerek és ágyugolyókhoz.

Hengerszékek kéregöntetű hengerekkel mind a
malmászathoz, mind pedig a parasztra őrléshez.

Facsiszóláshoz, papir- és czelluloza-gyártáshoz való

GÉPEK.

Vizkerekeket nagy sikerrel potló
TURBINÁK.

Villamos világítás nagy távolságra is a mólortól.

Zsilipek, csővezetékek, frietiós kapcsolások, rotatiós dynamo-
méterek, — ACZÉLÖNTVÉNYEK.

A Kossuth Lajos-utca 16. sz. alatti

== városi irodánkban ==

mindig tartunk dús választékát a világító testeknek és
lámpáknak a legkülönbözőbb kivitelben, a hol saját rend-
szerű elektromos, gáz- és petroleum-motoraink és dynamo-
gépeink is megtekinthetők.

Gyöngyszemek a talmudból és midrásból.

— Forrásokból szedvegeti: Szabolcsi Miksa. —

A Szentírásnak az a parancsolata, hogy »szerezsd felebarátodat mint ten magadat, (Mózes III. 19. 18.) nem vonatkozik a feleségedre. Mert feleségedet jobban tartozol szeretni mint tenmagadat.

*

Sokan, kik üres hassal nem tudnak tanulni, ha hasuk megtelt, nem akarnak tanulni.

*

Csak a philiszteus törli össze bálványát, ha kivánsága nem teljesült; az Istenben hívő hálát rebeg az Urnak akkor is, ha baj éri.

*

Fürdőbe szivesen megyek, de irtózom a rámhulló vízcepppektől.

Örömet keresen föl magát a nagy urat, de szököm apró emberei elől.

*

Aki szemedben letagadja, hogy kölcsönt adtál neki, annak ne kínálj esküt. Hisz a hamis eskünél gonoszabbat követett el, amikor szemtől szemben tagadta jóságodat.

*

Szép, ha rosztat nem cselekszel, de jegyezd meg, hogy a Szentírásban így hangzik a tanítás: »Kerüld a rosztat, és cselekedd a jót.« Csupán csak rosztat nem cselekedni, még nem elég arra, hogy az ember azt mondhassa: Atyám! teljesítettem kötelességemet.

*

A szegény, ki eljár hozzád alamizsnáért, nem szorul annyira jótekonyságodra, mint a szegény ki — otthon maradt.

*

Adjatok, adjatok, gazdagok és békítsétek ki a szegényt — a ti sorsotokkal.

*

Aki vétkezik és elköveti másodszor is a vétket, harmadszor már nem is tudja, hogy vétket követ el.

*

Hogy hihetitek csak, zsidók, (szólt egy pogány epikureus egy talmudszerzőhöz) a föltámadást? Ami él is meghal, hogy kelhetne hát életre a halott? — Hát mi lesz belőled halálod után? kérdezé a rabbi. — Por, felelt a mineus. — És mi voltál, mielőtt születél?, kérdé tovább a tanaita. — Semmi, szólt nevetve a kérdezt. — No lám, végzé a vitát a rabbi. Isten meg tudott alkotni tégedet semmiből, hogy ne tudna új életet lehelni haló porodba.

*

»Csodával akarsz bizonyítani! Érvet akarok és nem csodát.«

*

Csodák egyáltalán nem bizonyítanak.

*

A szabadság dicsérete.

Az Örökkévaló nem így szólt Izraelhez Szi-náj hegyén: »Én vagyok az Ur a te Istened, aki téged teremtettelek« hanem így: »Én vagyok az Ur a te Istened, a ki kivezettelek tégedet Micz-raim országából, a rabszolgaság otthonából.« A fölszabadítás műve nagyobb a teremtés művénél; mert az ember csak akkor ember, ha szabad ember.

*

Törvényeit Isten csak szabad népnek adhatta, azért kellett előbb Izraelt megváltani a miczráimi rabszolgaságból. Az isteni törvény nem rabszolga népnek való.

*

Hogy ösmered föl a szabad népet? — A szabad nép soh'sem nyomja el az idegent, de részesíti szabadságában; azért is parancsolja a Szentírás Izraelnek (Mózes III. 19. 34.) az idegent is csak úgy szeresd, mint tenmagadat.

Oh, be sokat

— Héber ima után. —

Oh, be sokat küzdöttem már, vergődtem,
Mind hiába! gyenge vagyok, erőtlen!

Ha egy perczig ellentálltam,
Kisértéssel szembeszálltam:
Másik perczen ragadt az ár magával,
S játszott velem, mint gyermek a labdával!

A ki előtt semmi sincsen takartan:
Uram Isten! tudod, hogy mit akartam,
Hogy szívemben szent tűz égett
S kerestem a jót, a szépet,
De mi haszna! még mielőtt elértem:
Elfáradtam s a jó utról letértem!

Halljad, mit mond a gonoszok hordája:
Elbukik az, aki a jót szolgálja,
Hogy te, Uram, lelkeinket
Nemes maggal telehinted,
Aztán elhagysz! támasz nélkül maradunk
S gabna helyett üres szalmát aratunk!..

Ne törd, Uram! könnyörülj meg, szánakozz!
Adj erőt a magasröptü vágyakhoz!
Hogy úgy tegyek, mint akarnám
S gonoszoknak szavát hallván:
Meg ne ingjak! meg ne fogyjak erőbe!
S diadallal tovább menjek... előre!..

Roboz Andor.

„Strófegzeczér.“

Ez bizony nem igen finomul van kimondva németül, sőt talán a czibil meg sem érti (a mint hogy a »czibil« sok más egyebet nem ért meg), de hát ez egyremegy. A strófegzeczért elég ha a baka megérti. Az pedig megérti, hívják bár finoman úgy, miként a kapitány ur mondja: »Die Leute sollen nachüben«, nevezzzék bár úgy, miként az őrmester ur mondja: »Straf-Exercieren«, vagy pedig úgy, miként az infanteriszt Lelkes ejti ki a szót: »Stróf-Egzeczér.«

Egzeczérozni nem jó, az bizonyos.

»Strófbul« egzeczérozni legkevésbé jó, az még bizonyosabb. Mert a strófegzeczérhez is kell komendáns, az pedig tiszt ur.

A tiszt ur nem egzeczérozik ugyan a bakákkal, de mégis haragszik. Ha pedig a tiszt ur haragszik, az igen nagy baj azokra, a kik ott állanak a kaszárnya udvarán, mert bizonyos, hogy azok keserülnek meg a tiszt ur haragját.

A tiszt ur tudniillik ilyenkor otthon fekdne a kanapén és pihenné ki a délelőtti »bung« fáradtságait. »Besefligungot« az őrmester tartana. Lehet, hogy az meg rábizná a firer ur Johann Horváthra, de ez mellékes. Fődolog, hogy a hadnagy ur Bartl most nem lenne itt. De itt van És ez nem jól van. Különösen pedig nincs jól az infanteriszt Gottliebra. Mivel hogy az infanteriszt Gottlieb az oka a strófegzeczérnek.

Infanteriszt Gottlieb polgári foglalkozására nézve szabó. A szabóság tiszteletreméltó ipar, kár, hogy a képviselői nagyobbreszt beesett mellü, vézna kis emberek. Vagy az is meglehet, hogy a többiek erősek és hatalmasak, csupán az infanteriszt Gottlieb olyan »maródi vizit« formájú, a milyennel egyéb viszonyok között nem lett volna katona. Hanem az volt a szerencsétlensége, hogy a szabóságot tanulta. Mert mikor a sorozásnál a regimenczarcz fitymálva emelgette azokat a vézna karokat és nevetve szólt oda a másik doktornak: »Schönes Material!« — hát akkor biztosan hazaeresztették volna őt, »Derzeit untauglich, wegen allgemeiner Schwäche«, ha az őrnagy ur Huber, a ki az assent-kommissió élén állott, vélellenül azt nem kérde tőle:

— Micsoda fansz maka czifil? Komisz?

Gottlieb azt mondta rá németül:

— Nein, *Schneider*.

Hallatlan meggondolatlanság a sorozás alkalmával azt mondani: *Schneider*. Mert a *schneider*eknek igen nagy a kelete a katonaságnál, kivált azoknak a *schneider*eknek, a kik németül is tudnak. Menten azt mondta rá az őrnagy ur: Bitte, Herr Regimentsarzt, *Schneider*!

Erre persze a Regimentsarzt véleménye is rögtön megváltozott (az ezredes ur különben is meghagyta neki, hogy a szabókat ki ne ereszsze) és diktált a frájternek:

— Tauglich, ohne Gebrechen!

Moritz Gottlieb, a *schneider*, katona volt!

Az igaz, hogy mikor legelőször rárakták a »czakumpakkot«, hát majd összerogyott alatta, mert hiába, a puska csak puska volna (igazi nevén *gewer*), de az a baj, hogy a puskából nem áll ki a *czakumpakk*. Annak előlről és hátulról annyi a kísérője, mint a generális urnak, mikor ispiczéroz. Két patrontáska, két borju (a nagyobbikat tehén névvel tisztelik), bajonét, olykor a mántli, a kockkiszli (*Kochkessel*) vagy a spátni (*Spaten*), a salka (*Essschale*) bizony megnyomja az ember vállát, kivált azét, a ki a tühöz volt szokva.

No, de azért *schneider* a *schneider*, hogy varrjon, ne pedig egzeczérozzék. Infanteriszt Gottlieb-ot hamarosan bekomandérozták a snájderájba és akkor rendben volt minden. Nem kellett neki az egzeczérplaczra kikerülni, ellenben adjusztálta a parádés waffenrokokat, foltozta az auszgangsmondurt, czwilihőznikat, szóval érdemeket szerzett a »Monturs-Wirtschaft« terén.

Történnek azonban nyári időben olyan hiábavalóságok is, hogy a regimenczparancsban azt írja az ezredes ur, »alles ausrücken«. Mire jó az, hogy azt a sok, pusztától és gyalogolástól elszokott népséget, a mely máskor ott »dekol« a czugszobában, kizavarják a Rajon fünfbe (ez a gyakorlótér neve) — biz azt nem tudja senki se, csak az ezredes ur. Talán ő se tudja, de megteszi. Az ilyen »alles ausrücken«-ből pedig rendszerint veszedelmes dolgok szoktak kifejlődni, mert a »komandér brans« (azok a katonák t. i., kik nincsenek a századdal rendezsen) nem ért az egzeczérozáshoz.

Az infanteriszt Gottliebnak egyébiránt ilyen kirukkoláskor nem igen sok baja szokott lenni, mivel a Gottlieb jóindulatu gyerek volt, a ki vigyázott a szóra és igyekezett jól csinálni a dolgát. Ma azonban szokottnál rosszabbul megy minden nála.

Nem csoda. Tegnap este parancskiadáskor levelet kapott. Mert a katona parancskiadáskor kap levelet és nem a levélhordótól. Mikor tudniillik vége a sok »bestrafft wird«-nak, akkor az őrmester ur kiveszi a befélsz-bukból a leveleket és kiált:

— Infanteriszt Gottlieb!

Infanteriszt Gottlieb erre visszafelel (ez az egyedüli alkalom, mikor vissza szabad felelni):

— Hér!

A Gottlieb ekkor kilép a »Reih und Glied«-ből. oda megy az őrmester ur elé és három lépésnyire »Halt«-ot csinál. Ekkor szalutál, kinyújtja a bal kezét, mire az őrmester ur belenyomja a levelet a markába Gottlieb újból szalutál, »Kertájkot« csinál, visszamegy a helyére és addig, míg »Abtrét« nincs, nem csak hogy elolvasni, de még megnézni sem szabad a levelet.

Hát ezt a levelet elég jókor olvasta el infanteriszt Gottlieb abtrét után is. Mert abban a levélben igen rossz dolgok állottak. Azt irták neki, hogy igen nagy beteg az édes anyja. Olyan nagy beteg, hogy a doktor azt mondta, ő már nem meri a felelősséget magára vállalni, hozzák be a városba, a kórházba. Eddig nem akarták megírni, de mivelhogy holnap behozzák, nehogy mástól megtudja, hát értesítik őt és ha ráér, nézzen ki hozzája.

Ez motoszkált a Gottlieb fejében és ezért ment rosszul az egzeczérozás. Azon járt az esze, hogy mért kellett épen ma lenni ennek az »alles ausrücken«-nek, hogy ő nem mehet most ki a kórházba.

A gyermeki szeretet komor képet fest előtte a beteg anyáról és a bizonytalanság gyötrő érzetével gépiesen végzi a gyakorlatot.

Nagy baj azonban, hogy a gyakorlótér nincs berendezkedve ilyen érzelmekre. Ott csak egy szó uralkodik: Dienst, és azzal meg nem törődik a Dienst, hogy valakinek az anyját viszik a kórházba.

Mig szegény Gottlieb azon töprengett, hogy megérkezett-e már a kórházba, ki kísérte el, vagy mi történt, »svarmszalvét« komandérozott a kapitány ur, hogy majd »egzeczérpatronnal« fognak lőni. Gottlieb gépiesen rántotta le fegyverét válláról és az »An« szóra ráillesztette

mutatóujját a fegyver ravaszára. Az esze azonban akkor is az anyján járt, és így történt, hogy még a »Feuer« komandó előtt elrántotta a czinglit.

A puszka eldőrdült, a többiek megijedtek, azt hitték nem hallották a vezényszót, sietve kilőtték fegyverüket és lett a svarmszalvéból, kukoriczapattogtatás — vég-eredményében pedig strófegzeczer.

Gottliebnek majd meghasad a szive, hogy nem mehet ki megnézni, mit csinál az édesanyja, de nem segíthet magán.

»Strófegzeczer.«

A többiek káromkodnak, lármáznak és megigérik neki, megpokróczolják, a mi azt jelenti, hogy este a fejére dobnak egy pokróczot és úgy verik meg, hogy ne lássa, ki veri őt. A Gottlieb mindezzel nem törődik, leborgasztott fővel áll a glédában és egyre azon töri az eszét, mit csinálhat most az édesanyja a kórházban, hogyan fog ő hozzá kimenni.

Hadnagy ur Bartl pedig szintén kijelentette, hogy ma délután minden kutya vért fog izzadni, elkezdí a »strófegzeczer«: »Compagnie marsch!«

A bakák kivágják a lábukat vezényszóra, hogy csak úgy porzik az udvar.

— Jól van, keményen üsd le . . . , hanem izé, hogy hívnak ott, infanteriszt Gottlieb a kezedet ne jár-
tasd, úgy mint a vásári koldus, — eins, zwei, eins, zwei ke-mé nyen. Compagnie Halt! Ruht!

— Habt Acht! Gottlieb, Du Schneider-Seele, a Ruht nem azt jelenti, hogy táncolni is szabad. A Ruht csak azt jelenti, hogy a jobb lábadat kimozdíthatod helyéből, de a ballal helyedben állj, mint a özövek. . . Aufmarschiren! Halblinks! Ne táncolj! Táncolni tudtok, gazemberek, a Buzalkánál, meg a »Három huszárban« és összezsíroztatjátok az Auszgangszmondurt a szere-
lőtök pomádés hajával, mikor odaborulnak a kisasszonyok rátok. Itt nem táncolunk. Itt egzeczerözünk, a fejet föl, a mellet ki, a puskatust meghuzni, eins, zwei Richtungot, Richtungot és ha nem tartasz Richtungot . . . nem értettel, du Heuochs?

Bizony a »strófegzeczer« így megy.

— Ziehung Halbrechts! Freiter Csillag, hová mész?! Az isten verjen meg, tarts distanczot; maradj hátra egy kissé! Ma'd felgyujtatok egy gázlámpát az orrodra, hogy meglásd, mekkora a Glieder-Distanz! Grad — aus! Üsd le a lábadat, hogy azt gondolják odakin, hogy a tüzerek Schiessibungot tartanak ágyuval! Kehrt — Euch! Csillag! Freiter Csillag! Mész előre, du Schweinehund, nem mondtam már, hogy tarts Distanczot. Nem tudtok semmit, holnap regruta abrichtungot tartok vele. . . Gottlieb, du Kauaille, hiszen te nem vagy kö-szörüs, hanem szabó, minek jártatod ugy a lábadat, mintha köszörülnél. . . ?!

Szegény Gottlieb! Tudta is az, mit csinál!

— Schiesszen! Grad aus! Sechshundert! Czel az anyád keserve! Infanteriszt Bloch! Mit csinál maga? Azt gondolja, hogy a patrontáska héringes hordó? . . . Erstes Glied nieder, Zweites Glied. . . kniet! So, das war schön! Colossal schön!

Ugy térdeltek, mint a vén asszonyok búcsúkor! Auf! Das ist zum Hinwerden!

A hadnagy ur Bartl már belefárad a sok kiabál-
lásba, de arra nem gondol, hogy a bakák is fáradtak
leheinek.

— Firer Blaskó! Vegye át a komandot.

Firer Blaskó kilép a sorból, és most már ő vezé-
nyel, a hadnagy ur nézi és dirigál.

— Ugy! Jól van, csak higgadtan, csak türelemmel. Nem kell a katonákat hajszozni, nem kell lármázni, ká-
romkodni, csak jó szóval és békességgel. Eins, Zwei, eins, zwei, csak szeliden és jóakarattal. Blaskó! Firer Blaskó! Minek áll maga a front előtt, nem látja, hogy infanteriszt Doszkocsilnak, annak a Regiments-Trottelnek fáj a hasa, hogy ugy összehúzódott?! Szidja össze, az anyja istenét, hogy ledüljön a feszung fala. A katoná-
val nem lehet ugy diskurálni, mint a szolgálókkal a promenádon. Vágja oldalba a puskatussal, hogy kirepül-
jön a kaszárnyából ugy az a kutya, hogy öt forintért vissza ne hozza őt a vasut.

Tudlevő dolog pediglen, hogy öt forintért igen te-
kintélyes távolságról hozza vissza a czibilt is, hát még a katonát, a ki féljegygyel utazik! . . .

— Csak csendesesen. Keményen levágni a lábakat, hadd szakadjon szét a bakacs, nem kár érte. Ki—tar
—tás. Einsz, zwei. Ugy, jól van. . . Gottlieb, du tapferes Schneiderlein, du Bügeleisen, mit csinálsz ott, erőlködj kutya, hogy megfeszülj bele. Ne az egész talpadra lépi, azt gondold az árar lopja a talpbört? Erölködj, azért kapsz lénungot és menázsit, jó, finom menázsit, Gries-
nudeln mit Zwiebel, huzd ki a lábadat és feszítsd ki a melledet. . .

Infanteriszt Moritz Gottlieb kihuzta a lábát és ki-
feszítte a mellét, és marsolt a glédában. Az izzadság csorgott róla, a tornister nyomta a vállát, a leibriemen szoritotta a derekát, — de ebből mind nem érzett semmit, ő csak azt az egyet érezte, hogy édes anyja fekszik a kórházban és ő nem lehet mellette. Talán még rosszab-
bul van, talán már haldoklik, talán már meg is halt, —
míg ő itt végzi a strófegzeczeri a kaszárnya kövecses udvarán, mely felszakítja a mondurt és felsérti a katona
térdét.

A gyakorlat még egyre tart, a firer Blaskó »Lauf-
schritt« komandiroz, »hogy a nyelvük kilógjon a kutyáknak« a katonák teljes felszereléssel futnak; a kaszárnya udvarát kétszer-háromszor megkerülik, —
lihegve kapkod levegő után a szegény vézna, nyápicz mellü Gottlieb, a ki nincs szokva különben sem a gy-
akorlatokhoz, a tüdeje kifáradtan dolgozik, de a »Lauf-
schritt« még egyre tart. Egyszer aztán elsötétedik a világ az infanteriszt Gottlieb előtt, menne szegény, futna még a többivel, de csak sikoltani tud egy velóthasítót, és azzal végigvágódik a kaszárnya udvarán. Ömlik orrából, szájából a vér. . .

Infanteriszt Moritz Gottlieb, a Compagnie-Schneider, nem ment az este ki a városba megnézni, hogy mit csinál az édes anyja a kórházban. . .

Mert az infanteriszt Moritz Gottlieb Compagnie-
Schneider ott feküdt a Garnisons-Spital numera czénnak, a czvájos szobájában. A werter, szanitátszoldat Michael Gyűszü rakta a fejére és a mellére a jeges borogatást, minden félórában frisset, és igen csitította őt, hogy hiszen itt fekszel pajtás a kórházban, mit kiabálsz mindig, hogy be akarsz menni a kórházba. . .

Hazai Hugó.

Életképek.

— Irta: dr. Seltmann Lajos. —

(4. Folytatás.)

Főntebb a jobb és legelőkelőbb bócherék állanak. Eszméiket cserélik ki, vitatják a tételt, melyről a rabbi ma beszélni fog. De micsoda vitatkozás az! Nemcsak nyelvvel, hanem kézzel-lábbal is beszélnek. Czikkázva villognak a szellemi villámok és zajosan zúgnak át a levegőn. A vitakezdek előadása, mely a legelőkelőbb tagmozdulatokkal van kísérve, mely túlhaladja jóval hang dolgában a közönséges beszédet, a hallgatók nem csekélyebb szenvedélyességgel történő replikái, a tetszés és nemtetszés közbekiáltásai, melyek gyakran dörgő brávó-kiáltássá vagy zugó kaczagássá fajulnak, mindez olyan kórus-sá egyesül, melyet nem bírnak meg a gyöngye idegzetű emberek s meggyőződhetünk róla, hogy Chájem Sztrapkevnék igaza volt, mikor utközben azt mondta a »kisasszonynak«: Ha nálunk a bócherék pilpel-be fognak, akkor reszketnek a falai a beszahamedresnek.

De nini, hirtelen mély csöndesség állt be. Mi történt? Semmi különös, belépett a rabbi és barátságosan köszön mindenfelé. Jól nézzétek meg azt az ifju aggastyánt, hosszú leomló hófehér szakállával, két nagy, tüzes szemével, ki még mindig pápaszem nélkül virraszt féljéjelen át a könyvek fölött. Nem mindennap láthattok egy ilyen öreget. Tündöklő arcának minden vonása elárulja, hogy ebben a szép és erős testben nagy és nemes lélek lakik. Évekig lehettek együtt ezzel az emberrel és sohasem fogjátok hallani haragjának kitörését, soha egy fölösleges vagy éppen illetlen szavát. A mit a civilizált országokban a művelt férfiak az emberekkel való érintkezésben csupa megszokásból követett udvariasságból cselekesznek, azt rabbink jámbor szívének közvetlen sugallatából teszi, mert a héber nyelven kívül nem tud élő nyelven beszélni s írni. Herczegek társaságában tudna mozogni, mert mindenütt és minden időben a legbiztosabban vezeti a szépnek, igaznak és illendőnek csalatkozhatatlan érzése. Nemcsak a zsidók, hanem a keresztények is szent embernek tartják a városban, a ki méltó a legnagyobb tisztelgetre. Az urak és parasztok egyaránt leveszik süvegüket, ha a kisvárdai rabbi elmegy mellettük. Rabbi Ábrahám Jiczhak Weinberger már gyermekkorában föltűnt rendkívüli értelmességével és éles fölfogásával. Lengyel honfitársai »ille« (csodagyermek) nevet adtak rá. Még nem volt 13 éves, mikor a hire Duklából, szülőhelyéről, Bródyba hatolt, a hol rabbi Hersele Charif, a később híres bonyhádi, ungvári és ó-budai rabbi lakott. A nevezett rabbi akkor egyenesen elutazott Duklába, hogy a csodagyermekkel beszélhessen s miután meggyőződött, hogy a hir alapos és csakugyan egy rendkívüli képességű gyermekkel van dolga, igen komoly ajánlatot tett neki, illetőleg atyjának, a ki jómódu vászonkereskedő volt. Még pedig házassági ajánlatot. Her-ele Charif rabbinak ugyanis volt egy 12 éves leánya, a ki mentől előbb férjhez akart adni s kit találhatott volna a híres rabbi méltó vőnek, mint a duklai csodafut s mit kívánhatott még jobbat az egyszerű vászonárus, mint azt, hogy egy híres rabbinak legyen a mechuttenja (násza)? Így tehát a szülők mind a két részen elhatározzák a sidduchot, a gyermekeket egyelőre meg sem kérdezték, de minek is? Hiszen ugy sem tudták volna, miről van szó. Másfél év mulva megtartották a menyegzőt. A vőlegény tizennégy éves négy hónapos volt, a menyasszony éppen tizennégy éves és ismét másfél év mulva már belátogatott a házukba a gólya, az ifju párnak egy kis fiut hozott. Gyakran hallottam Istenben boldogult rabbim szájából, hogy ő már 16 éves korában atya volt.

Midőn rabbi Hersele Charif később Magyarországra jött, magával hozta fiatal vejét is, a ki itt is nemsokára mint nagy és éles elméjű talmudtudós lett híressé. Alig 21 éves korában a galgóczi hitközség választotta meg rabbinusává s miután ott 14 évig működött, hasonló minőségben K.-Várdára hívták meg, a hol első dolga volt, hogy egy nagyszabású könyvtárral kapcsolatban, beszahamidrást és jesibát alapítson, a mi sikerült is neki. Több mint félszázad év mult el azóta, a szenvedések kelyhét fenékgig üritette, gyermekei és unokái egymásután haltak el; de aggkora és sok szenvedé-e daczára ernyedetlen erővel vezeti tovább a jesibát. Nincs talán egyetlen bócher sem a jesibában, a kit ne ismerne névszerint, s a kiről ne tudná hány »napja« van. Ha egy gazdátlan forint téved a rabbi zsebébe, melyről felesége, a rebecczen nem tud, akkor azt mindjárt szétoosztja azon bócherék közt, a kiknek nincsenek »napjaik«. Most is láthatjátok, hogy egyiknek, másiknak kezébe nyom egy kis pénzt, aztán szilárd léptekkel megy helyére. Leül, növendékei szintén leülnek s az előadás megkezdődik.*

A téma, melyről ma van szó, a Bar Meczró (birtokszomszéd) s a Baba-Meczia traktatus 108. lapján van. 3 hét óta naponként legalább 2 órán át foly az előadás e tétel fölött, s mégis alig vannak tul a kezdetén, mert bár a Bar Meczró törvényei alig foglalnak el ugyan másfél fölió-oldalt, mégis másfél hónap kell rá, hogy alaposan átkutassák.

Jól hallható hangon kezd a rabbi olvasni a talmudból. »A kinek földje egy eladandó területtel határos, meggátolhat egy mást abban, hogy megvegye, ha maga akarja azt megvenni s ha a tulajdonos mégis eladja, a bar-meczró (birtokszomszéd) megsemmisitheti a vásárt, ha ugyanazt az ő-szeget ajánlja föl érte, melyet az első vásárló fizetett.« Alig olvasta föl a rabbi ezt a két sort a talmudból, már fölkel Iczig Csecsevitz (Csecsevitz ugyanaz a helység Zemplénben, melyet magyarul Gálszécsnek hívnak) és izgatottan kérdi: És ha a föld értéke időközben csökkent vagy emelkedett, az első esetben mondhatja-e a Barmeczró: nem adok többet, mint a mit a föld most ér, s lehet-e kényszeríteni az utóbbi esetben arra, hogy a nagyobb árt megfizesse? És ha igen, ki viseli a kárt az első esetben, s ki huzza a hasznot az utóbbi esetben, az eredeti tulajdonos-e vagy az első vásárló? — »Persze, — kiált most Zekele Ráczfert (Fehértónak neve Ráczfert. Miért? Nem tudom, a mint nem tudom, hogyan lett Gálszécs Csecsevitz) — »persze, hogy szükségzu itt a talmud. Mi történik akkor, ha az első vásárló már felszántotta a földet, ki fizeti meg neki a szántás díját? a bar-meczró-e, a kinek át kell adnia a földet, vagy az eladó, vagy az épen egyik sem, mert a vásárlónak tudnia kellett volna, hogy a szomszéd nélkül nem lehet érvényes a vásárlás, nem lett volna hát szabad szántania. És ha már levágatta az esetleg ott álló fákat, követelhet-e a Barmeczró a szántó-föld átvételénél kártalanítást ezekért a fákért? És kitől, attól-e, a ki először, vagy attól-e a ki másodszer adta el? És ha már kölcsönt vett föl erre a földdarabra, vajjon megterheltek tekintetik-e az a föld, ha a szomszéd magának akarja megtartani, vagy sem?»

(Folytatása következik.)

* Az a k.-várdai rabbi, a kiről itt szó van, 1884 őszén halt meg, 87 éves korában. végegyengülésben. 72 éves korában súlyos tifuszbetegségen esett át — azelőtt sohasem volt beteg —, melyből azonban szerencsésen kilábolt. Betegsége nem hagyott nyomot maga után, mert szelleme friss és eleven maradt utolsó napjáig. 4 hónappal fiatalabb neje 3 évvel túlélte őt. Igazán, mi zsidók különös egy faj vagyunk. Nem birtak bennünket kiirtani sem a máglyák, sem a korai házasságok s ugy látom, hogy az antiszemitizmust is tul fogjuk élni nagyobb kár nélkül.

